

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta humanitních studií

Katedra magisterského oboru
Občanský sektor

**Česká advokátní komora a její postavení
v českém občanském sektoru**

Diplomová práce

autor: Lenka Bláhová

vedoucí práce: Mgr. Magdaléna Šťovíčková Jantulová

Praha 2006

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím literatury uvedené v seznamu literatury.“

„Souhlasím s tím, že tato diplomová práce může být zveřejněna v elektronické knihovně FHS UK a může být využita i jako studijní text.“

.....

Bláhová Lenka

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala celé své rodině, která mne po celou dobu studia podporovala. Dále bych ráda poděkovala svým kolegům Mgr. Michaele Bartošové a Mgr. Tomáši Kasalu, kteří mne taktéž velkou měrou pomohli s dokončením studia. V neposlední řadě bych ráda poděkovala Mgr. Magdaléně Jantulové a JUDr.Lence Deverové za jejich odbornou spolupráci na této práci.

OBSAH:

1 Úvod.....	8
2 Vymezení hranic občanského sektoru.....	10
2.1 Obecná charakteristika občanského sektoru.....	10
2.2 Definice, které vycházejí z pojetí občanského sektoru podle Salamona a Anheiera	11
2.3 Definice vycházející z legislativní úpravy v ČR.....	18
2.4 Definice, které jasně uvádějí profesní komory jako součást občanského sektoru.....	22
2.5 Projekty, které se pokoušejí vyjasnit obsah neziskového sektoru a jeho součástí.....	24
3 Přehled historie advokátní komory a jejího postavení mezi státem a společnostmi.....	27
3.1 Definice pojmu advokát.....	27
3.2 Počátky vzniku advokátního stavu.....	28
3.3 První známky udělení samosprávy advokátním komorám.....	28
3.4 Přijetí advokátního řádu v roce 1868.....	30
3.5 Novela z roku 1922.....	31
3.6 Zákon advokacii v roce 1948.....	32
3.7 Vývoj advokátní komory po roce 1989.....	34
3.8 Postavení advokátní komory po přijetí zákona v roce 1996 do současnosti.....	36
3.9 Nadace, které byly zřízeny členy advokátní komory.....	39

4 Orgány komory	39
4.1 Sněm.....	39
4.2 Představenstvo.....	40
4.3 Předseda české advokátní komory.....	40
4.4 Kontrolní rada.....	40
4.5 Kárná komise.....	41
4.6 Zkušební komise.....	41
5 Etický kodex české advokátní komory	41
6 Etický kodex advokátů Evropských společenství	43
7 Mezinárodní zastřešující organizace advokátních komor	43
8 Rozpočet české advokátní komory na rok 2006	44
9 Ostatní profesní komory v ČR	47
9.1 Notářská komora.....	47
9.2 Komora auditorů.....	47
9.3 Komora daňových poradců	47
9.4 Komora patentových zástupců	47
9.5 Česká lékařská komora, česká stomatologická komora a česká lékárenská komora	47
9.6 Komora veterinárních lékařů České republiky	47
10 Stavovská samospráva profesní komory	48
10.1 Stavovská samospráva v advokátní komoře	51
10.2 Vývoj stavovské samosprávy	52
10.3 Právní aspekty stavovské samosprávy.....	53
10.4 Výhoda finančního zajištění advokátní komory.....	54

10.5 Význam stavovské samosprávy pro advokátní komoru.....	54
10.6 Stavovská samospráva v zahraničí.....	56
11 Advokátní komory v Spolkové republice Německo.....	57
11.1 Složení a sídlo advokátní komory	57
11.2 Orgány advokátní komory.....	58
11.2.1. Představenstvo.....	58
11.2.2 Prezídium	60
11.2.3 Sněm komory	60
11.2.4 Advokátní soud	61
11.2.5 Advokátní soudní dvůr	61
11.3 Spolková advokátní komora	62
11.3.1 Orgány spolkové advokátní komory.....	63
11.4 Stavovské předpisy Německé spolkové advokátní komory.....	63
11.5 Postavení Německé spolkové advokátní komory v občanském sektoru...64	
12 Závěr.....	67
13 Literatura.....	69
14 O autorovi	72
15 Slovník důležitých jmen a pojmů.....	72
16 Rejstřík.....	74

Abstrakt:

Cílem této práce je popsat postavení České advokátní komory (dále jen „Komora“) v českém občanském sektoru. Svou prací bych ráda poukázala na dosud málo zmapovanou část občanského sektoru, a tou jsou profesní komory. Smyslem této práce je dokladovat premisu, že profesní komory jsou jednou z organizací českého občanského sektoru, a to právě na příkladu Komory, jenž je stavovskou samosprávnou korporací advokátů ve smyslu zákona č. 85/1996 Sb., zákona o advokacii, v platném znění.

Její začátek je věnován samotnému vymezení hranic občanského sektoru a rozborem dostupných definic, kde na základě tohoto obecného rámce je v následující části zmapován vývoj české advokátní komory od samotných počátků advokátního stavu jako státních úředníků, přes zřízení advokátní komory a oddělení od státního vlivu v 19. století, k následnému vývoji po roce 1948, až k současnému postavení advokátní komory v občanském sektoru. V závěru této práce je porovnáno postavení české a německé advokátní komory v občanském sektoru obou zemí, z něhož mimo jiné plynou shodné prvky i rozdílný směr vývoje v této oblasti, kdy společensko-ekonomický vývoj obou zemí výrazně zasáhl do struktury, formování a vývoje české advokacie, byť advokacie v obou státech vychází ze stejných historických kořenů i právního základu v rámci kontinentálního práva.

Klíčová slova:

Advokátní komora
Korporace
Lidská práva
Občanská společnost
Občanský (neziskový, třetí) sektor
Profesní komora
Veřejné statky
Stavovská samospráva
Nezisková organizace

1. Úvod

Vývoj občanského sektoru v České republice je úzce spojen s rozvojem demokracie a po zpretrhání tradic po roce 1948, je definování jeho hranic a jednotlivých subjektů velice obtížné. Tento sektor je obecně vnímán jako alternativa vůči státu a trhu při poskytování služeb a veřejných statků. Většina autorů, kteří se snaží o jasné definování tohoto sektoru, ve svých definicích profesní komory zmíní, ale nevěnují jim žádnou pozornost, neuvádějí všechny typy profesních komor v ČR a ve většině publikací se objevují jen v poznámkách pod čarou nebo jako zmínka s odkazem na zákon, který je zřizuje. V některých definicích se objevují taková označení jako profesní svazy či zájmová sdružení právnických osob a čtenář se pak může jen domnívat, zda-li tím jsou myšleny profesní komory. Proto bych chtěla touto prací přispět k jasnému definování profesních komor jako subjektů občanského sektoru. Většina autorů problém nejasné definice přiznává a současně apelují na potřebu vytvoření jednotné definice a přesného určení jednotlivých subjektů (Hrubala 1999, s. 11). (Vajdová 2004:6) (Hunčová 2005:12) (Bergerová 2002:96).

Cílem této práce je proto popsat strukturu, role, historický vývoj, a definovat význam postavení České advokátní komory v českém občanském sektoru a poukázat tak na fakt, že profesní komory, v případě mé práce konkrétně Česká advokátní komora, v něm mají své jasné postavení a smysl. Zároveň bych touto prací chtěla upozornit na skutečnost, že v českém neziskovém sektoru nejsou pouze občanské sdružení, nadace a nadační fondy ,obecně prospěšné společnosti a účelová zařízení církví, jak uvádí například Rady vlády pro nestátní neziskové organizace a apelovat tímto na jasné definování profesních komor jako právoplatného subjektu českého občanského sektoru.

V rámci zpracování této práce jsem využila studia odborné literatury v podobě a to převážně studium dokumentů v podobě odborné literatury, odborných časopisů, věstníků a webových portálů a dále nestandardizovaný rozhovor. V celé mé práci používám označení občanský sektor, nikoli neziskový, nevládní či třetí, což je v dnešní době běžnou praxí, jelikož ho považuji za nejvíce vystihující termín pro prostředí České republiky.

V první části této práce jsem se proto věnovala detailnímu rozboru definic z dostupné literatury a jejich přístupu k subjektům občanského sektoru. Většina definic vychází z pojetí strukturálně operacionální definice podle profesora Salamona a proto jsem aplikovala její jednotlivé body na postavení profesních komor a potvrdila tak mou hypotézu, že podmínky této definice se dají aplikovat na profesní komory a nejsou s ní v rozporu. Druhý okruh definic občanského sektoru vychází z právní úpravy České republiky, kde ale u většiny autorů dochází ke zkreslení tohoto pojetí a profesní komory ve svém výčtu subjektů opomíjejí.

Jak jsem již zmínila, v dostupné literatuře o občanském sektoru není věnován profesním komorám dostatek prostoru, proto jsem následující část věnovala podrobným popisem vývoje advokátní komory, především jejího vztahu ke státu, kdy v počátcích vývoje byl advokát státním úředníkem a postupně se Komora oddělovala od vlivu státu a začala se tak dostávat ze sektoru státního do občanského. Věnovala jsem se následně faktickému zániku Komory po roce 1948, jelikož se tato profesní organizace stala opět plně kontrolovaným státním orgánem a byla tedy jasně vyloučena z občanského sektoru. Vývoj po roce 1989 opět nastolil demokratické principy občanské společnosti a Komora se tak mohla stát subjektem občanského sektoru, kterým je až do dnes. Třetí část této práce jsem věnovala popisu organizační struktury Komory se zaměřením na etické kodexy, které upravují chování členů profesní komory a také zastřešujícími organizacemi, což je jedním z typických znaků organizací občanského sektoru. Pro úplnost jsem dále uvedla všechny profesní komory České republiky, ale vzhledem k rozsahu své práce jsem se bohužel nestihla věnovat postavením všech profesních komor v českém občanském sektoru. Specifické postavení profesních komor v občanském sektoru dodává advokátní komoře právě povaha stavovské samosprávy a proto jsem jí věnovala devátou část mé práce. Zde vysvětluji význam této profesní komory a zároveň zdůrazňuji její přínos pro stát a hlavně pro občanskou společnost, z čehož opět vyplývá, že profesní komory plní funkci veřejné prospěšnosti a lze tak konstatovat, že jsou subjektem OS.

V závěru této práce jsem porovnávala postavení české a německé advokátní komory v občanském sektoru obou zemí a popsala specifika německého občanského sektoru.

2 Vymezení hranic občanského sektoru

2.1 Obecná charakteristika občanského sektoru

Jedna z nejzákladnějších podmínek objevující se ve většině definic charakterizující občanský sektor, kterou uvádějí např. Vajdová a Dohnalová a další níže uvedené, kteří vycházejí z pojetí strukturálně -operacionální definice, je podmínka, že organizace nebyla zřízena za účelem tvorby zisku. V případě, že k němu dojde, je nutno ho reinvestovat do činnosti organizace.

„Neziskové organizace jsou vymezeny jako organizace nevytvářející zisk k přerozdělení mezi jeho vlastníky, správce nebo zakladatele; mohou zisk vytvořit, ale musí ho zase vložit zpět k rozvoji organizace a plnění jejích cílů.“
(www.neziskovky.cz)

„Neziskový sektor tvoří organizace, které jsou založené na jiných motivech, než je ekonomický zisk, a veškeré případné zisky vkládají zpět do činnosti organizace. NNO jsou autonomní vůči státu a existují téměř ve všech oblastech lidské činnosti. Do neziskového sektoru patří například subjekty poskytující veřejné služby, subjekty pracující pro své členy, subjekty financující činnosti ostatních apod.“ (Vajdová 2004:5)

„Neziskové organizace jsou vymezeny jako organizace nevytvářející zisk k přerozdělení mezi jeho vlastníky, správce nebo zakladatele; mohou zisk vytvořit, ale musí ho zase vložit zpět k rozvoji organizace a plnění jejích cílů.“
(Škarabelová, 2005:52)

V případě, že se v autorově definici objeví pouze tato podmínka, není pochyb, že advokátní komora je součástí neziskového sektoru v ČR. Komora nebyla prokazatelně zřízena za účelem tvorby zisku, dokonce za posledních pět let hospodaří s vyrovnaným rozpočtem, což je patrné také z kapitoly č. 7 o rozpočtu Komory na rok 2005. Advokátní komora byla státem zřízena tzv. komorovým zákonem za účelem zajištění veřejné služby občanům a to konkrétně ochrany lidských práv. Tato povinnost státu vyplývá z Ústavy České republiky a z Listiny

základních lidských práv a svobod, ale také z mezinárodních dohod a úmluv, které je ČR povinna dodržovat.

2.2 Definice, které vycházejí z pojetí občanského sektoru podle Salamona a Anheiera

Přístup nestátního neziskového sektoru a nestátní neziskové organizace vycházející z pojetí profesorů Salomona a Anheiera; strukturálně -operacionální definice, jejichž kritéria jsou institucionalizace, neziskovosti, nestátnosti, samosprávnosti, dobrovolnosti (www.neziskovky.cz)

Tento koncept má hluboké historické kořeny, zejména v USA, uplatnění však nachází i v mnoha jiných částech světa. Nezisková nevládní organizace je ta , která je :

„*Organizovaná* (organized), tedy vyznačující se jistou institucionalizací své struktury. Funguje např . na základě jasně formulované zakládací smlouvy či zřizovací listiny, má stanovenou organizační strukturu a náplň činnosti, apod.“ (Dohnalová 1997:8).

„Za NNO ve smyslu této definice nejsou považována čistě účelově zřízená seskupení do časného a neformálního charakteru. Při absenci tohoto vymezení bychom se dostali, jak poznamenává Salomon , do poněkud amorfní, neurčité a ke zkoumání nevhodné oblasti, navíc s minimální možností komparace.“ (Dohnalová 1997:8).

První podmínka ze strukturálně – operacionální definice opět potvrzuje fakt, že advokátní komora je součástí občanského sektoru, jelikož má jasně stanovenou vnitřní organizační strukturu a to zákonem č. 85/1995. Tato právní úprava zřídila jednotlivé orgány jako Sněm, Představenstvo, Předsedu České advokátní Komory, Kontrolní radu, Kárnou komisi a Zkušební komisi. Všem těmto orgánům jsou jasně vymezeny jejich pravomoci, povinnosti vůči dalším orgánům komory, ale také vůči samotnému státu a dále např. způsob volby do jednotlivých

funkcí. Komora vykazuje také vysoký stupeň institucionalizace, jelikož má jasné definované a stanovené způsoby jednání, pravidelné schůze atd. Lze tedy konstatovat, že stupeň organizovanosti je vysoký a jasné definovaný a proto advokátní komora tuto podmínku jasné splňuje.

„Soukromá (private), tedy institucionálně oddělená od vlády. Tento rys NNO by neměl být mylně interpretován jako oddělení těchto organizací od státních financí, které pro ně jsou stále velmi významné v celé vyspělé Evropě a dokonce i v USA. Je třeba zvážit, co budeme za vládu považovat, neboť v podmínkách ČR známe i neziskové organizace zřízené „Českou republikou“ a také např. obcemi.“ (Dohnalová 1997:8).

V tomto bodě Salomonovi definice je třeba se detailněji zaměřit na význam a smysl této podmínky. Advokátní komora je obecně oddělena od vládního aparátu a její hlavní poslání není plnění výkonu státní moci. Advokátní komora tedy není součástí státní správy ani není řízena orgány, ve kterých převládají státní úředníci. Jak již jsem na začátku uvedla, komora zajišťuje plnění veřejné služby, kterou stát jinak není schopen zajistit. Jisté užší spojení se státem, než u dalších organizací občanského sektoru, zde ale je a to už v samotném zřízení advokátní stavovské organizace, kterou stát zřídil na základě výše citovaného zákona. Ministerstvo spravedlnosti má své pravomoci a může také určitým způsobem zasahovat do chodu advokátní komory a tedy ji ovlivňovat v následujícím:

„Většinu stavovských předpisů přijaté orgány Komory je Komora povinna do 30 dnů předložit Ministerstvu spravedlnosti ČR, má-li ministr za to, že takový stavovský předpis je v rozporu se zákonem, je oprávněn podat návrh na jeho přezkoumání soudem.“ (Čermák 20014:60)

Ministerstvo spravedlnosti České republiky vykonává i další působnost v několika oblastech a to například: vydává po předchozím vyjádření představenstva Komory zkušební řád pro advokátní zkoušky a uznávací zkoušky a kárný řád.

Samostatně tzv. advokátním tarifem pak upravuje způsob určení odměny a náhrad advokáta a stanovuje jejich výši. (Čermák 20014:60)

„Ministr spravedlnosti může v kárném řízení vystupovat jako kárný žalobce a je oprávněn podat návrh na zahájení řízení o vyškrtnutí ze seznamu advokátů nebo o pozastavení výkonu advokacie. Ministr spravedlnosti také jmenuje členy zkušební komise pro advokátní zkoušky a uznávací zkoušky.“ (Čermák 20014:60)

Při detailnějším pohledu však je nutné říci, že všechny zásahy státu do chodu Komory jsou ve směř ve formě kontroly nad dodržováním zákonů ČR a tuto pravomoc mají zástupci státu u všech organizací občanského sektoru. V případě, že bude občanské sdružení nebo nadace porušovat zákony stanovené Českou republikou, je stát oprávněn na základě soudního rozhodnutí zasáhnout do chodu organizace, případně ji zrušit, sloučit nebo uvalit konkurz a zamezit tak výkonu její činnosti. Proto se domnívám, že v dnešní době není advokátní komora státem ovlivňována natolik, aby byla označena za státní orgán, jelikož je její základní struktura ve své podstatě soukromá a tudíž splňuje i tuto podmínku definice.

„Nerozdělující zisk mezi vlastníky (non-profit-distributing). Tento požadavek je poměrně jasný, český právní řád tento faktor zohledňuje v definici organizací založených za jiným účelem, než je podnikání. Problémem ovšem může být požadavek na příliš striktní omezení rozdělení části zisku mezi členy organizace.“ (Dohnalová 1997:8).

Touto podmínkou jsem se již zabývala v bodě 1.1 této práce a dospěla jsem k názoru, že advokátní komora ji jasně splňuje. Jedním z hlavních finančních příjmů advokátní komory jsou povinné příspěvky členů - advokátů, které zabezpečují chod advokátní komory. Podle předsedy advokátní komory JUDr. Vladimíra Jirouška, by v případě přebytku finančních prostředků byl doplněn sociální fond nebo by došlo k jeho investování do majetku Komory. Ale na základě vyrovnaného rozpočtu, který je sestaven a schválen sněmem komory, k této situaci ještě nedošlo. Fakt, že jde o soukromou organizaci, která neslouží

primárně k dosahování zisku ji vylučuje ze soukromého sektoru a je tudíž součástí sektoru občanského.

„Samosprávná (self-governing), tedy disponující vnitřní strukturou se stanovením řídicích a kontrolních kompetencí.“ (Dohnalová 1997:8).

Česká advokátní komora je schopna řídit svou činnost sama, což dokazuje vytvoření organizační struktury na základě systému pravomocí. Jednou ze základních charakteristik advokátní stavovské organizace je právě její samosprávnost, což detailně popisují v kapitole 9 této práce. Organizace má svá vlastní interní pravidla a není ovládána zvenčí, proto i tuto podmínku Komora splňuje.

„Dobrovolná (voluntary). Překládá se také „s účastí dobrovolníků“ a znamená existenci nějakého dobrovolného elementu, konkrétně participaci dobrovolných zaměstnanců. Jednotlivé NNO se samozřejmě budou lišit v intenzitě a formě tohoto prvku své charakteristiky.“ (Dohnalová 1997:8).

Tento bod definice shledávám jako nejproblematictější. Ale opět se na tuto podmínku podívejme podrobněji. O dobrovolném setrvání členů v advokátní komoře či o výsledku spontánní občanské vůle nemůže být v této souvislosti řeč. Členství v advokátních komorách je pro výkon advokacie povinné, stejně tak je povinné hradit členský příspěvek. Po složení advokátních zkoušek se advokát sice může dobrovolně rozhodnout, zda-li se stát členem Komory nebo ne, ale pro výkon advokátního povolání je podmínka členství povinná. Sama advokátní komora nevznikla na základě dobrovolnosti, ale byla zřízena zákonem, který vytvořily a schválily státní orgány. Proto připouštím, že tato podmínka dobrovolnosti může budít dojem, že advokátní komora nepatří do občanského sektoru v ČR nebo přinejmenším na jeho okraji, což potvrzuje i postavení Německé spolkové advokátní komory v Německu. Jak již Dohnalová připouští, jednotlivá intenzita prvku dobrovolnosti se může u organizací občanského sektoru lišit. Proto musíme mít stále na paměti, že organizace musí zahrnovat pouze „prvek dobrovolné činnosti“ a jak i Frič připouští, k splnění této podmínky stačí i dobrovolná správní rada. (Frič 2001:12)

V případě advokátní komory je v tomto směru tak částečně splněn prvek dobrovolnosti tím, že členové představenstva nemají nárok na finanční odměnu (mají nárok pouze na náhradu výdajů spojených s výkonem funkce) a výkon této funkce je dobrovolný.

Výše nastíněný moment naznačuje naplnění prvku dobrovolnosti jaksi dovnitř této stavovské samosprávné organizace, stejně jako například to, že jednou ze zákonných podmínek, aby se právně erudovaná osoba mohla stát advokátem, je její dobrovolné rozhodnutí mající podobu žádosti o zápis do seznamu advokátů, a to s odkazem na ustanovení § 5 zákona o advokacii. Bez pochyb zajímavý aspekt této dobrovolnosti je i ve směru působení mimo stavovskou organizaci, a to například v rámci širšího naplnění zásady „ex bono“, tj. tzv. dobré vůle. Pod tuto zásadu můžeme podřadit i to, že advokát organizovaný v Komoře přijímá závazek poskytnout právní pomoc i osobě jenž mu byla Komorou určena, a to s odkazem na ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii, v platném znění. V naznačeném případě jde tedy o dobrovolně přijatý závazek advokáta poskytnout právní pomoc osobě, jenž nemá možnost s úspěchem se domáhat toho, aby jí soud ustanovil právního zástupce. Zde jde tedy o preferenci zajistit veřejnou službu tomu, kdo se skutečně nemůže domoci poskytnutí právních služeb. Tento institut jde ještě dále, že je možno zohlednit sociální statut občana – žadatele, jenž povede k možnosti, aby stavovskou organizací určený advokát tuto právní pomoc poskytl za odměnu sníženou ba i bezplatnou.

Následující definice kopírují pojetí strukturálně-operacionální definice, proto autoři jako Frič, Vajdová a Ondrušek uznávají postavení advokátní komory v občanském sektoru.

„Nevládní neziskový sektor v ČR je pestrý v právních formách i v oblastech, ve kterých nevládní neziskové organizace (NNO) působí. Nevládní neziskové organizace jsou:

- institucionalizovány (jsou v nich alespoň zárodky formální organizovanosti)
- soukromé (jsou institucionálně oddělené od veřejné správy)
- neziskové (případný zisk z činnosti nevracejí svým správcům či zakladatelům)

-samosprávné (jsou schopny řídit samy sebe)
- dobrovolné (dobrovolníci se účastní vlastní činnosti organizace, nebo řídí její záležitosti správní rady, dozorčí rady)“ (www.neziskovky.cz)

„Nevládní neziskové organizace jsou:

- institucionalizovány
- soukromé
- neziskové
- samosprávné
- dobrovolné“ (Škarabelová, 2005:52)

Pavol Frič souhlasí s vymezením sektoru jako souboru všech neziskových organizací v zemi, které vyhovují tzv. strukturálně-operacionální definici neziskových organizací Salamona a Anheiera. Podle nich jsou neziskové organizace:

„institucionalizované, tj. nalézáme v nich alespoň zárodky formální organizovanosti;
soukromé, tj. institucionálně oddělené od státní správy;
neziskové, tj. nevracejí případný zisk ze své činnosti svým vlastníkům či správcům;
samosprávné, tj. schopné řídit samy sebe; dobrovolné, tj. užívající v jisté rozumné míře dobrovolnou účast na svých činnostech, a to buď při výkonu vlastních činností organizace, nebo při řízení jejích záležitostí“ (Frič 2001: 12).

„V zahraničí jsou běžnější širší definice neziskového sektoru. Nejpoužívanější definice neziskového sektoru, tzv. strukturálně-operacionální (USA), říká, že neziskový sektor tvoří instituce, které jsou: Organizované, tedy vyznačující se jistou institucionalizací své struktury. Soukromé, tedy institucionálně oddělené od vlády. Nerozdělující zisk, tedy veškeré zisky musí být zpětně vloženy do činnosti organizace. Tento požadavek český právní řád zohledňuje v definici organizací založených za jiným účelem, než je podnikání. Samosprávné, tedy disponující vnitřní strukturou se stanovením řídicích a kontrolních kompetencí. Dobrovolné, což znamená „s účastí

dobrovolníků“, tedy přítomnost nějakého dobrovolného prvku, účast dobrovolníků.“ (Vajdová 2004:6)

„Historicky se vyprofilovaly dva základní teoretické přístupy k (nestátnímu) neziskovému sektoru, resp. obecně k institucím, jejichž hlavním motivem není dosahování zisku, popř . dosahování výnosů z kapitálu; naopak určujícími vlastnostmi těchto institucí je neziskovost, nezávislost, popř . solidarita a demokratický způsob řízení, apod.“ www.neziskovky.cz

„Nestátní neziskové organizace mají formální strukturu, jsou soukromé(nestátní), nemají za cíl vytvářet zisk, který by se měl dělit mezi jejich majitele, jsou nezávislé, samosprávné a mají dobrovolnických charakter. K těmto základním charakteristikám se zpravidla přidávají ještě dvě kritéria, která je odlišují od církevních institucí, politických stran a odborů. Nejsou náboženské, tzn. jejich hlavním cílem není náboženská výchova. Nejsou politické, tzn. jejich hlavním cílem není sdružování kandidátů na politická místa. Toto kritérium vylučuje politické strany jako takové, ponechává však v třetím sektoru politicky zaměřená občanská sdružení“ (Ondrušek 1998: 12).

Rektořík opět kopíruje složení občanského sektoru dle definice Salomona, avšak rozdělil organizace do čtyř speciálních skupin, přičemž považuje advokátní komoru za organizaci občanského sektoru a zařadil ji konkrétně do první skupiny neziskových soukromoprávních organizací.

„Rozdělení neziskových organizací v České republice je následující: neziskové soukromoprávní organizace vzájemně prospěšné, neziskové soukromoprávní organizace veřejně prospěšné, neziskové veřejnoprávní organizace typu organizačních složek a příspěvkových organizací státu a samosprávných územních celků, ostatní veřejnoprávní organizace, neziskové soukromoprávní organizace typu obchodních společností a jim podobných.“ (Rektořík 2001:43).

Do úplného výčtu vešderých právních forem spadajících dle tohoto pojetí do neziskového sektoru zařadil :

1. Neziskové soukromoprávní organizace

- občanská sdružení (včetně odborů), zájmová sdružení právnických osob, nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, politické strany a hnutí, církve a náboženské společnosti, církevní právnické osoby, profesní komory, společenství vlastníků jednotek (bytových).

2. Neziskové veřejnoprávní organizace rozpočtového typu

- organizační složky, příspěvkové organizace, obce, kraje, svazky obcí, Akademie věd ČR, vězeňská služba a justiční stráž, Grantová agentura ČR, Ústavní soud ČR, Nejvyšší kontrolní úřad.

3. Ostatní veřejnoprávní organizace

- Český rozhlas, Česká televize, státní podnik, veřejná vysoká škola, Česká národní banka, Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR, státní fondy

4. Neziskové organizace typu obchodních společností

- společnost s ručením omezeným, akciová společnost, družstvo (Rektořík 2001:12)

2.3 definice vycházející z legislativní úpravy v ČR

Škarabelová a Hrubala zdůrazňují definování hranic občanského sektoru podle stávající legislativní úpravy v České republice. (Hrubala 1999, s. 11). (Škarabelová 2005:22) Subjekty občanského sektoru pak definují jako soukromoprávní subjekty, jejichž činnost spadá do občanského zákoníku.

V tomto vymezení však shledávám velké nebezpečí, jelikož advokátní komora je samozřejmě legislativně upravena, ale mnoho autorů vychází pouze ze zákona o dani z příjmu č. 586/1992 Sb, kde je vymezení neziskové organizace

nejblíže zákon o dani z příjmu, který v § 18, odstavci 7 definuje tzv. organizaci charakteru právnické osoby, která nebyla zřízena nebo založena za účelem podnikání.

Z tohoto pojetí vychází například Rady vlády pro nestátní neziskové organizace a tuto definici zjednodušila a za organizace neziskového sektoru považuje pouze občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, účelová zařízení církví, nadace a nadační fondy, na což upozorňuje ve své zprávě již Vajdová v roce 2004. (Vajdová 2004:2)

V některých případech se lze jen domnívat, že pokud autoři jako například Škarabelová nebo samotný portál neziskovky. cz považují advokátní komoru jako součást občanského sektoru, zařadili advokátní komoru do kategorie organizací, které jsou stanoveny zvláštním zákonem. Tato definice je však nedostačující a nevhodná v případě, že autor neuvede konkrétní organizace do svého výčtu. (Škarabelová 2005:22)

„Občanský zákoník upravuje postavení fyzických a právnických osob. Rozděluje právnické osoby na čtyři skupiny (sdružení fyzických nebo právnických osob, účelová sdružení majetku, jednotky územní samosprávy a jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon.“ (Ondrušek a kol. 2000, s. 86).

„Rámec pro občanský sektor vytváří legislativní úprava, ze které vyplývá statistické vymezení a účetní vykazování. Český právní řád nedefinuje ani pojem občanský sektor, ani nezisková organizace. Svou podstatou patří organizace občanského sektoru k soukromoprávním subjektům, tedy především do sféry působnosti občanského zákoníku.“(Dohnalová 2004:64)

Ján Hrubala připouští, že z hlediska práva není terminologie ujasněná. „Termíny jako neziskový, mimovládní, charitativní, doplňkový, dobrovolnický nebo občanský sektor pozitivní právo nezná. "Často jde jen o hovorové pojmy, případně pojmy právní teorie. Mezi právními teoretiky není však sporu o tom, že jde o právně relevantní kategorii, jejíž obsah vyplňuje mezeru mezi sektorem státním (doménou státu) a sektorem trhu (doménou trhu). Občané se totiž

nerealizují pouze ve státem nebo trhem kontrolovaných vztazích a k opravdové kvalitě života je nesporně potřebný širší prostor." (Hrubala 1999, s. 11).

„Toto členění vychází z důrazu kladeného v praxi na institucionální formu neziskových organizací, která je vymezena jen danou legislativou. V právním systému je vymezení neziskové organizace nejbližší zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, který v § 18, odstavci 7 definuje tzv. organizaci charakteru právnické osoby, která nebyla zřízena nebo založena za účelem podnikání. Zákon sem řadí tyto organizace:

- zájmová sdružení právnických osob, pokud tato sdružení mají právní subjektivitu,
- občanská sdružení včetně odborových organizací,
- politické strany a politická hnutí,
- registrované církve a náboženské společnosti,
- nadace, nadační fondy,
- obecně prospěšné společnosti,
- veřejné vysoké školy,
- obce,
- vyšší územní samosprávné celky,
- organizační složky státu a územních samosprávných celků (do roku 2001 rozpočtové organizace),
- příspěvkové organizace,
- státní fondy
- subjekty, o nichž tak stanoví zvláštní zákon.“

(Škarabelová 2005:22)

„Právní formy nevládních neziskových organizací:

Občanská sdružení (zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů),

Obecně prospěšné společnosti (zákon č. 248/1995 Sb., o OPS),

Nadace a nadační fondy (zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech),

Účelová zařízení církví (zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě víry a postavení církví a náboženských společností).“ (Škarabelová, 2005:52)

„Neziskový sektor kromě nevládních neziskových organizací zahrnuje i organizace příspěvkové, rozpočtové, odbory, politické strany a hnutí, zájmová sdružení právnických osob, družstva (pokud jsou zřizována za jinými účely než podnikání), nepodnikatelské obchodní společnosti (např. společnosti s ručením omezeným, pokud jsou zřízeny k jiným účelům než podnikání), příp. i právnické osoby zřizované samostatnými zákony (např. Česká akademie věd, Česká televize, Český rozhlas).“ (www.neziskovky.cz)

„ Právní formy nevládních neziskových organizací:Občanská sdružení, Obecně prospěšné společnosti ,Nadace a nadační fondy, Účelová zařízení církví“ (www.neziskovky.cz)

„Nestátní neziskové organizace (NNO) jsou v této zprávě (není-li řečeno jinak) ty organizace, které mají následující právní formy:

- Občanská sdružení a jejich organizační jednotky,
- Nadace a nadační fondy,
- Církevní právnické osoby zřizované církvemi a náboženskými společnostmi,
- Obecně prospěšné společnosti.“ (Vajdová 2004:5)

„Pojetí Rady vlády pro nestátní neziskové organizace (RNNO), která se nikdy nezabývala (a vláda takový požadavek ani neuplatnila) všemi typy organizací, které splňují Salamonova kritéria, nýbrž jen následujícími právními typy:

- občanská sdružení
- obecně prospěšné společnosti
- účelová za řízení církví
- nadace
- nadační fondy „(www.e-cvns.cz)

„Toto vymezení neodpovídá neziskovému sektoru, tak jak je definován statisticky v systému národních účtů . Neodpovídá ani výčtu právnických osob, které nebyly z řízeny nebo založeny za účelem podnikání, tak jak je obsahuje zákon o dani z příjmů .Výčet organizací neziskového sektoru, s kterým pracuje RNNO, není odvozen od ekonomické podstaty neziskového sektoru, nýbrž od

institucionální formy neziskových organizací vymezených danou legislativou .
(www.e-cvns.cz)“

2.4 Definice, které jasně uvádějí profesní komory jako součást občanského sektoru

V následujících definicích občanského sektoru jsou jasně uvedeny profesní komory a proto není pochyb, že autoři jako Telec, Polok, Malach a Hunčová považují advokátní komory za součást občanského sektoru. Je však zajímavé, že např. Malach mluví o „zvláštním postavení profesních komor“ a Polok uvádí profesní komory až do poznámky pod čarou, což opět potvrzuje mou hypotézu, že aktéři občanského sektoru si nejsou zcela jisti, zda profesní komora má patřit do občanského sektoru či nikoli. (Polok 1996:33), (Malach, Šelešovský, Ustohal 2002: 9-10), (Telec 1998 :28), (Hunčová 2005:12), (Hamemíková 2000, s. 123).

„Instituce v neziskovém nestátním sektoru jsou nadace a nadační fondy, občanská družení, zájmová sdružení právnických osob, obecně prospěšné společnosti, profesní komory“ (Hamemíková 2000, s. 123).

„Zájmové a veřejně prospěšné organizace občanského sektoru a právě členské organizace jsou často - ale ne vždy - takzvaně zájmové a tento zájem předurčuje povahu vztahů s veřejnostmi. Mívají povahu klubů a spolků (sportovních, zájmových aj.). Opírají se o členské příspěvky z obecních rozpočtů a o dobrovolnou práci členů. Potřebují komunikovat více se svým okolím - mají tam klienty nebo odpůrce.“ (Polok 1996:33)

Jako poznámka pod čarou je zde doplněno:

“k typickým členským organizacím neziskového sektoru patří také odborové organizace, zaměstnavatelské svazy, oborové asociace firem (nap.ř cestovních kanceláří), profesní komory stomatologů, lékárníků a dalšími se tu však zabývat nebudeme.“(Polok 1996:33)

„Právní formy institucionalizace jehož výsledkem je právě občanský sektor jsou následující:..d)personální veřejnoprávní korporace zřízené zákony za jiným účelem než je podnikání, v právních formách profesních komor zájmových samospráv jako právnických osob veřejného práva:například Česká advokátní komora, Hospodářská komora České republiky, Agrární komora České republiky a jiné.“ (Telec 1998 :28)

„Zvláštní postavení v občanském sektoru mají profesní zájmové organizace - komory, které mají poněkud odlišné rysy, stát na ně přenáší určitou část své působnosti a některé z nich jsou vytvářeny samostatným "komorovým" zákonem.“ (Malach, Šelešovský, Ustoha1 2002: 9-10)

„Neziskové organizace můžeme považovat obecně za sdružení zájmu. Zde pak by bylo velmi užitečné pro praktické aplikace, například v legislativě, učinit předmětem hlubšího zájmu badatelů rozdíly mezi osobně a individuálně členskou organizací – sdružení členů versus nepersonálně členskou organizací – sdružení majetku v souvislosti s interní demokracií subjektů.

V rámci sdružení zájmu lze odlišit sdružení personální a nepersonální (podle demokratického nebo manažerského způsobu řízení), jako:

- sdružení majetku (obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, a s určitou výhradou příspěvkové organizace a některé další vládní agentury),
- sdružení území (územní samospráva místní a regionální, případně dobrovolné sdružení obcí),
- sdružení členů (členské organizace a sdružení, včetně družstev, profesních komor, zájmových sdružení právnických osob a apod.). „(Hunčová 2005:12)

2.5 Projekty, které se pokoušejí vyjasnit obsah a hranice občanského sektoru

V této kapitole poukazuji na viditelnou potřebu a snahu o vytvoření jasné definice občanského sektoru a všech jeho součástí včetně otázky profesních komor. O nejednoznačnosti dosud prezentovaných definic a jejich nemožnosti komparace s okolními státy se vedou rozsáhlé diskuze a většina výše uvedených autorů tuto problematiku zmiňuje. Pojem občanské společnosti doposud není jednotně chápán a proto je obtížné nalézt shodu v tom, zda-li profesní komory jsou součástí NNO či nikoli. O tomto faktu svědčí i množství výzkumů, které se snaží určitým způsobem vyjasnit definici a ve své podstatě ji i sjednotit.

„Dnes se situace – do značné míry v souvislosti se vstupem do Evropské unie – mění a do budoucna je potřeba počítat s širší definicí neziskového sektoru. Přestože existují obecná kritéria neziskového sektoru, neznamená to, že je v Evropě jednoznačná shoda, které typy organizací do neziskového sektoru patří a které ne. Právní systémy jednotlivých zemí se liší a stejně tak jejich politické a společenské tradice, z nichž neziskový sektor vychází. Jinými slovy, neziskový sektor je v každé zemi trochu jiný a odráží její historii, tradice i současnost. V ČR se nyní stále více diskutuje, jak sektor nově vymezit., (Vajdová 2004:6)

Proto zde uvádím následující čtyři projekty, u kterých však opět není jasné definováno, zda-li jsou profesní komory součástí OS. Pokud se však smíříme s faktem, že profesní komory spadají pod pojem profesní svazy či sdružení zájmu právnických osob, je nutné konstatovat, že profesní komory jsou součástí občanského sektoru v ČR.

První z projektů, který se pokouší o vytvoření jednotné definice občanského sektoru v rámci celé Evropské unie, je česká organizace ANO pro Evropu, jehož výsledky dosud nejsou bohužel známy. Občané EU však mohou na stránkách www.forumciviqueeuropeen.org podepsat deklaraci, která požaduje po Evropské komisi vytvoření jednotné definice občanského sektoru a jeho součástí.

Evropské fórum občanů (Forum Civique Europeen), jehož členem je i česká organizace ANO pro Evropu, organizuje od února do května 2006 kampaň za zavedení Evropského statutu pro nevládní organizace a získání finanční

podpory pro mezinárodní spolupráci nevládních organizací. Podpisová kampaň probíhá ve všech zemích EU od 15. února do 1. května 2006. Deklaraci může podepsat každý jednotlivec či zástupce nevládního sektoru, který souhlasí s občanskou iniciativou, která usiluje o vytvoření jednotné definice občanského sektoru v rámci Evropské unie. (<http://www.ngo-eu.cz>)

Druhý z projektů je výzkum Centra pro výzkum neziskového sektoru (CVNS), které zahájilo na svých webových stránkách www.e-cvns.cz veřejnou diskusi na téma „Klasifikace neziskových organizací v České republice“.

Centrum pro výzkum neziskového sektoru je nezávislé výzkumné a analytické pracoviště, založené v roce 2003 jako společný projekt Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy university v Brně a brněnského institutu rozvoje občanské společnosti TRIALOG. Diskuse na téma Definice neziskového sektoru byla ukončena v září 2004. Na pět základních článků reagovalo diskusními příspěvky pět příspěvatelů. „Je velice důležité vytvořit takový systém třídění, který by dokázal obsáhnout celý český neziskový sektor a co nepřesněji popsat jeho strukturu.“ (www.e-cvns.cz)

Výsledkem této iniciativy bylo vytvoření definice v této podobě, kdy profesní komory zde nejsou uvedeny, ale lze opět předpokládat, že autoři považují profesní komory za zájmová sdružení právnických osob nebo právnické osoby zřizované samostatnými zákony.

„Neziskový sektor kromě nevládních neziskových organizací zahrnuje i organizace příspěvkové, rozpočtové, odbory, politické strany a hnutí, zájmová sdružení právnických osob, družstva (pokud jsou zřizována za jinými účely než podnikání), nepodnikatelské obchodní společnosti (např. společnosti s ručením omezeným, pokud jsou zřízeny k jiným účelům než podnikání), příp. i právnické osoby zřizované samostatnými zákony (např. Česká akademie věd, Česká televize, Český rozhlas). (www.e-cvns.cz)

Třetí výzkum, který se věnoval této problematice, provedlo Centrum pro studium občanského sektoru z Johns Hopkins University z USA ve spolupráci se Statistickou divizí OSN navrhlo projekt satelitního účtu neziskových institucí

v systému národních účtů. Do projektu se zapojila řada zemí, včetně ČR, kde se projektem zabývá ČSÚ a CVNS v Brně. Satelitní účet sleduje neziskový sektor, definovaný podle širší strukturálně-operacionální definice, a přináší údaje o struktuře, ekonomických výsledcích, zaměstnanosti a o výstupech dosahovaných NNO podle oboru jejich působení. (Vajdová 2004:6)

Výsledky z tohoto mezinárodního srovnávacího projektu publikoval Frič a Goulli v roce 2001, jehož metodika vychází z definice profesora L.M. Salomona, proto je možné zařadit advokátní komoru do občanského sektoru, což potvrzují v předešlé kapitole této práce. Bohužel ve většině kapitol jsou jednotlivé segmenty občanského sektoru detailně popsány a uvedeny v jednotlivých statistikách, avšak profesní komory jsou pouze zařazeny do skupiny nevýrobních ekonomických činností, jsou označeny jako „profesní spolky“ spolu s odbory, politickými stranami a církví. Opět zde nejsou nijak blíže specifikovány, stejně tak nejsou popsány druhy profesních komor .

I následující projekt nazvaný „diamant občanské společnosti v ČR“ se pokouší o jasné definování občanského sektoru v ČR a jeho součástí, i když není primárně určen k vytvoření definice OS .

„V roce 1997 mezinárodní organizace CIVICUS publikovala "New Civic Atlas", kde byly vytvořeny profily občanských společností ze šedesáti zemí z celého světa pro světové shromáždění, které se konalo v Budapešti. Metodologii pro posouzení stavu občanské společnosti vypracoval Helmut K. Anheier, ředitel Centra pro občanskou společnost na London School of Economics. V prosinci roku 2000 H. K. Anheier vytvořil definitivní akademický text pro výslednou metodologii nazvanou "CIVICUS Diamant - Kosočtverec občanské společnosti". Index občanské společnosti 2004 - mezinárodní výzkumný projekt Civil Society Index (CSI) Civicus a Nadace rozvoje občanské společnosti byl realizován v roce 2004 v šedesáti devíti zemích celého světa.(Dohnalová 2004:93)

Tento projekt je založen na definici občanské společnosti jako prostoru mezi rodinou, státem a trhem, kde se lidé sdružují za účelem sledování svých zájmů. Z hlediska právní formy zahrnuje do občanské společnosti občanská sdružení,

nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti a církevní organizace, odbory, profesní sdružení a svazy a zájmové spolky. (Dohnalová 2004:93)

Zajímavé je, že do této definice nebyly zahrnuty např. politické strany a družstva. Opět se zde můžeme jen domnívat, že pojmem „profesní sdružení“ jsou míněny profesní komory.

3.Přehled historie advokátní komory a jejího postavení vůči státu a společnosti

3.1 Definice pojmu advokát

Již na samotné definici pojmu advokát podle Schelleové a Balíka je zřejmé, že již od počátku výkonu povolání advokáta byl stát velice úzce spojen s advokátním stavem, v některých zemích byl dokonce považován za čistě státního úředníka. (Schelleová 1994:10) (Balík2000:8)

„Pojem advokát, je tedy velice úzce pojen s výkonem úřední či státní moci,ale také pojmem řečník. Řečníci byli pro strany velmi užiteční zejména při přísahách V přísežných formulářích bylo třeba mj. přesně vymezit předmět žaloby, což bylo bez znalosti přesných formulací velmi obtížné. Úkolem řečníka bylo poučit klienta o procesním postupu.“ (Schelleová 1994:10)

„Pojem „advokát pochází z latinského „advocatus“ čili „přivolený“. Ve starém Římě se tohoto výrazu užívalo pro označení přítele znalého práci či právního zástupce. Středověká latina – na rozdíl od latiny klasické – pojmem „advocatus“ označovala i úředníky se soudní či správní pravomocí.“(Balík2000:8)

3.2 Počátky vzniku advokátního stavu

Od 3. století před n.l. začali advokáti tvořit zvláštní stav podrobený přísnému úřednímu dozoru. Nucené zastupování advokáty však římský proces ještě neznal. (Schelleová 1994:10)

Kolem roku 1408 byla nálezem zemského soudu vyslovena zásada, že „žádá-li strana řečníka, má jí být dán a pokud jí dán být nemůže, nemá zmatkem ztratiti.“ (Balík2000:10)

„Zkušenosti se zavedením advokacie z římské říše převzalo církevní soudnictví ,které nejen, že začalo připouštět zastupování stran ve sporech, ale dokonce z úřední povinnosti je začalo zřizovat chudým stranám.“ (Schelleová 1994:14)

Vývoj advokacie procházel ve většině zemí zprvu obdobím tzv. materiálního pojetí a posléze obdobím, kdy se řečnictví či „advokacie“ stává sociálním jevem, aby v konečné podobě došlo ke konstituování tzv. formální advokacie. „V českých zemích je prvním pokusem vytvořiti řečnictví jako pouhého zjevu právní instituci (Tarabrin). Sněmovní usnesení je v podstatě prvním systematickým „advokátním řádem“ na našem území. V neposlední řadě zavádí shromáždění generálního sněmu z roku 1615 princip numerus clausus.“ (Balík2000:26)

3.3 První známky udělení samosprávy advokátním komorám

Císařské nařízení ze 16. srpna 1849, jímž se schvaluje provizorní advokátní řád, bylo oproti Josefínskému soudnímu řádu upravujícím do té doby také postavení advokátu pokrokové potud, že svěřilo jistý díl samosprávy advokátním komorám. Zachovalo naopak princip numeru clausus. (Balík2000:34)

Z celého advokátního řádu, který je označován jako „provizorní“ je pro mou práci podstatné pouze několik částí a to zejména těch, které se týkají zřízení advokátních komor.

§2 Komory advokátské skládají se z veškerých advokátů, kteří bydlí v okršku zemského soudu, avšak také se mohou do jedné komory sdružit s výhradou souhlasu ministerstva spravedlnosti advokáti z více obvodů zemského soudu.

§4 Komoře advokátské jsou svěřeny následující záležitosti:

a) vydání jejího vlastního jednacího řádu

b) volba prezidenta komory, mimo to volba členů výboru. Tyto volby budou předsevzaty podle absolutní většiny hlasů pro dobu jednoho roku a výsledek volby, jakož i zvláště určené působnosti výboje je vždy třeba neprodleně oznámit apelačnímu soudu (vrchnímu soudu, který bude mít dát zprávu ministerstvu spravedlnosti a veškerým podřízeným soudům okršku komory advokátské. (Balík 2000:35)

V dalších paragrafech jsou dále uváděny povinnosti jako zjištění příjmů a výdajů komory, pravomoc propustit advokáta z AK, nutnost obnovení volby každý rok pro zkušební a volební komise, udržování cti a důstojnosti advokátského stavu a podávání návrhu zákonů. (Balík2000:37)

Dalším důležitými body ve výše popsaném advokátním řádu jsou §19 a § 20, které pojednávají o rozhodnutí přidělit advokáta bezplatně, toto právo má nadále jen soud, jakožto státní úřad. Zde je opět patrné vůle státu zaručit lidem jedno z nejrozkladnějších práv a to obhajoba svých práv před soudem.

„§ 19 Rozhodnutí, zda straně přísluší právo chudých ,zůstává také nadále vyhrazeno soudu, naproti tomu jest od stálého výboru komory advokátské určití osobu zřízeného bezplatného zástupce. O žádosti advokáta o zproštění z bezplatného zastupování rozhoduje soud.“ (Balík2000:37)

Stát si však stále zachovává právo dohledu a kontroly nad výkonem advokacie a v jeho pravomoci je odvolání advokáta nebo zbavení ho mandátu na výkon práva:

§ 20 Úřední disciplinární dohled nad advokáty přísluší výhradně apelačním (vrchním zemským)soudům, tudíž také pouze z jejich příkazu smí být zahájeno disciplinární řízení proti advokátovi.“ (Balík2000:37)

3.4 Přijetí advokátního řádu v roce 1868

Po přijetí advokátního řádu v roce 1868 můžeme mluvit o stavovské samosprávě v dnešním slova smyslu. Práva a povinnosti advokátní komory od druhé poloviny devatenáctého století s menšími úpravami platí do dnes. Stát tedy předal část svých pravomocí samosprávným komorám, ale neosamostatnil je úplně, jistou dávkou kontroly a moci si stále zanechává.

„Důležitým mezníkem bylo v období druhé poloviny 18 století nepochybně přijetí nového Advokátního řádu v roce 1868, který nahrazuje tzv. „provizorní advokátní řád.“ Jeho účinnost, byť s dílčími novelami trvala na našem území od 1.1.1869 do 31.12.1948 a jeho text dokonce ovlivnil i polistopadový zákon o advokacii z roku 1990.“ (Dusil, 1999:25)

Advokacie byla tímto právním předpisem koncipována jako svobodné a nezávislé povolání, byl odstraněn numerus clausus a byly zřízeny samosprávné advokátní komory. V lednu 1869, kdy advokátní řád vstoupil v účinnost, bylo v Praze pouhých 66 advokátů, jejich počet začal obratem rychle vzrůstat. (Balík2000:45)

V tomto advokátním řádu jsou podrobně uvedeny veškeré práva a povinnosti advokátů, podmínky jejich přijetí do advokátních komor, výše odměn a podmínky pro složení advokátní zkoušky. O činnosti komory pojednávají konkrétně § 23, 24, 25, 26, 27, kde jsou opět definována povinnosti komory, jako volit své členy, zajišťovat dohled na výkonem advokátní praxe, školit advokáty, volit členy výboru atd. Novou pravomocí, kterou je advokátní komora obdařena, je možnost povolovat zástupce zdarma (§ 16), která do té doby byla udělena pouze zástupci státu, tedy soudci zemského soudu. (Balík2000:49).

Komora je povinna dále o veškeré své činnosti předávat zprávy a proto i zde je patrný vliv státu a jeho snaha mít neustálou kontrolu nad výkonem advokacie. A to konkrétně § 28 odstavec e) dopisovati si s úřady a s osobami vně komory postavenými. (Balík 2000:49).

„§33 Stav advokátský jest od soudu nezávislý. Moc disciplinární nad advokáty a nad kandidáty advokátskými vykonávati se má nejprve skrze orgány stavu advokátského. Jak se v tom má předsejítí, jaké tresty se mají uložiti a jaké míře, které instance odvolací při tom budou a kterých prostředků opravných bude lze proti rozhodnutím vynešeným užití, stanoví se způsobem zákona statutem disciplinárním. Až do vydání tohoto statutu ukládati může tresty pořádeční a disciplinární jenom vrchní soud zemský a soud nejvyšší dle posavadních zákonů.“ (Balík 2000:50)

„Jedna z dalších návazností na stát je povinnost vést a publikovat zprávy o zasedáních a veškerých činnostech komory, která vycházela z nově vzniklého zákona. Zprávy o valných schůzích jsou bezesporu významným pramenem pro zpracování dějin jednotlivých advokátních komor. „Advokátní komora království českého publikovala zprávy o svých valných schůzích v denním tisku(pravidelně např. v Národních Listech), v časopisu Právník a od r. 1905 v Ústředním věstníku solární komory v království Českém.“ (Dusil 1999:25)

3.5 Novela z roku 1922

Zákon z první poloviny dvacátého století je pro mou práci zajímavý proto, že stát tímto nařízením byl striktně oddělen výkon funkce ve státní správě od výkonu advokacie, aby nedošlo k střetu zájmů státu a advokátního stavu. Tímto krokem se opět advokátní komora částečně odpoutala od státní moci a přiblížila se tak občanskému sektoru.

„Zákon ze dne 31. 1. 1922, kterým se mění a doplňují některá ustanovení o advokátech č. 40/1922 Sb. z. an. Je nejvýznamnější ze tří prvorepublikových novel advokátního řádu. Kromě ní to byl zákon č. 83/1920 Sb. z. an. O prozatímní úpravě advokacie a zákon č. 144/1936 Sb. z. an. Kterým se mění a doplňují

některá ustanovení o advokátech. Novela z roku 1922 je zajímavá mimo jiné tím, že je ustanovením § 2 písm. C) novely, které nečiní neslučitelným výkon advokacie s výkonem funkce ministra. V období Prvé Republiky bylo 17 advokátů ministry či správci ministerstev a advokátem byl i ministr financí v Kramářově vládě Alois Rašín. „ (Balík 2000:77)

§ 2 c) Advokacie nemůže dosáhnouti: kdo vykonává státní placený úřad, vyjímaje úřad ministra a úřad učitelský. (Balík 2000:78)

2.6 Zákon advokacii v roce 1948

V roce 1948 došlo ke zlomu, kdy veškeré doposud vymožená práva stavovské samosprávy byly zrušeny, veškerou moc a kontrolu nad advokátními komorami převzal stát a o organizaci, která by měla být součástí občanského sektoru, není možné mluvit. Tímto datem se z advokátních komor stal naprosto zřetelně státní úřad, který byl pod tvrdým dohledem státu.

„Velkým zlomem a k úplnému zpretrhání tradic advokacie a její právní úpravy došlo v roce 1948, kdy byl přijat zákon o advokacii č. 322/1948 Sb. o advokacii (advokátní řád), jakožto první úprava advokacie z období komunistického totalitního režimu.“ (Schelleová 1994:10) Příklon ke státu a ovládnutí veškerého dění v advokátní komoře byl natolik silný, že o profesní komoře v dnešním pojetí nemůže být řeč.

„Předpis z roku 1948 umožnil provést likvidaci advokátních kanceláří a advokátních komor, stal se nástrojem persekuce poúnorovém režimu nepohodlných advokátů a formálně umožnil přeměnu advokacie v instituci přispívající k „zachování a upevnění lidově demokratického zřízení“. (Balík 2000:137).

„§ 1 Úkoly advokacie – advokáti jsou povinni přispívat k zachování upevnění lidově demokratického právního řádu a napomáhat státním orgánům při provádění zákonů, činí tak poskytováním právní pomoci stranám, zejména udílením právních porad, sepisováním právních listin, zastupováním stran a činnosti před soudy.“ (Dusil 1999:59).

Zákon z roku 1948 změnil s účinností od 1.1.1949 organizační strukturu advokacie, posílil oprávnění ministerstva spravedlnosti v oblasti dozoru nad advokací a vedl k zániku soukromých praxí (Dusil 1999:60).

„Počínaje rokem 1949 bylo pokračováno ve snižování počtu advokátů, které bylo započato již v období okupace. Zatímco v roce 1937 bylo v českých zemích 3845 advokátů, v roce 1951 bylo převzato do krajských sdružení pouze 570 advokátů.“ (Balík 2000:75)

Důležitým bodem v tomto zákoně byl § 8 o organizaci advokacie, který naprosto změnil její dosavadní fungování.

„§8 V sídle krajského soudu se zřizuje krajské sdružení advokátů.

V § 9 – 17 jsou uvedeny práva sdružení advokátů, jejich rozdělování odměn, možností odvolání advokáta a advokátní slib.“ (Balík 2000:77)

Pro účely této práce jsou opět důležité části, týkající se zřízení Ústředního sdružení advokátů, které nahrazovalo funkce advokátních komor, které byly zrušeny § 36. Jejím hlavním úkolem bylo však opět posílit a upevnit moc totalitního státu i v této oblasti.

„§ 18 (1) Zřizuje se Ústřední sdružení advokátů v Praze. (2) Ústřední sdružení dohlíží na činnost krajských sdružení, má právo zrušit nebo měnit jejich opatření a vydává pro ně závazné směrnice.“ (Balík 2000:147)

V tomto zákoně se objevuje v nové formě státem garantovaná bezplatná právní pomoc, kde stát zřizuje právní poradny. „§25 Krajské sdružení zřídí v součinnosti s předsedou krajského soudu ve svém obvodu právní poradny, v nichž budou udělovány bezplatné právní porady stranám. Členové krajské sdružení jsou povinni konat práce v těchto poradnách.“ (Balík 2000:147)

V letech 1948-1950 byl Alexej Čepička ministrem spravedlnosti. Jeho projev přednesený v Národním shromáždění dne 22.- 12. 1948 odůvodňoval tzv. zlidovění soudnictví, což byla ve skutečnosti likvidace nezávislosti soudů a

advokátů a jejich absolutní napojení na stát, jehož zástupcem byl ministr spravedlnosti.(Čepička 1949:118)

„Má-li se naše soudnictví v takovém rozsahu proměnit v organizaci, která tvoří organickou část lidově demokratické soustavy, pak bude nutno reformovat také advokacii.“ (Čepička 1949:118)

Dalším důležitým bojem ve vývoji advokátní komory byl zákon o advokacii č. 114/1951 Sb. nabyt účinnosti dne 1.1.1952. nahrazen byl zákonem č. 57/1963 o advokacii. V etapě let 1952 – 1963 byla advokacie přizpůsobována zájmu na tzv. „Upevňování socialistické zákonnosti a nezřídka doplňována o osoby, u nichž byla záruka ,že budou hledět na podřazení zájmu zastupovaných zájmům společnosti a na soulad se zásadou materiální pravdy v lidově demokratickém pojetí.“ (Balík 2000:159) .

V § 2-12 tohoto zákona byla řešena opět otázka advokátních poraden a její organizace a organizace Ústředí advokátních poraden. Dle Balíka je nadále zřetelný silný vliv státu a udržování si pozice hlavního kontrolora. (Balík 2000:159)

„Zákon č. 118/1975 Sb. o advokacii představoval nejpodrobnější a na socialistické poměry zdánlivě nejdemokratičtější úpravu advokacie po únoru 1948. Tento zákon byl posledním zákonem o advokacii před listopadem 1989.“ (Dusil 1999:80).

„Samotný zákon č 118/1975 převzal v hlavních rysech organizační strukturu orgánů advokacie v podobě dané zákon z roku 1963, hlouběji ji propracoval a přizpůsobil ji federálnímu uspořádání tehdejší československé socialistické republiky.“ (Balík 2000:159).

3.7 Vývoj advokátní komory po roce 1989

Rok 1989 přinesl návrat k osvědčeným hodnotám nejen v advokacii. I „Pražská advokátka Dagmar Burešová se stala první polistopadovou ministryní spravedlnosti; Otakar Motejl se stal předsedou Nejvyššího soudu ČR; v okruhu advokátů soustředěném kolem Karla Čermáka byl připraven text zákona o

advokacii, navazujícího na rakouskou, resp. prvorepublikovou právní úpravu advokacie. Zákon č. 128/1990 Sb.“ (Dusil 1999:85)

Léta 1990-1996 proběhla v podstatě ve znamení dvojkolejnosti. „Vedle advokátů působili na poli svobodných právnických povolání také komerční právníci orientovaní v podstatě na obchodní právo a zastupování podnikatelských subjektů.“ (Dusil 1999:86)

Krátce po zákonu č. 128/1990 Sb. byl dne 18. května 1990 českou národní radou přijat zákon č. 209/1990 Sb. o komerčních právnících právní pomoci jimi poskytované. Nezávislé právnícké profese pak vedle sebe působily od 1. června 1990 do 30.června 1996. “Odlišnost mezi úpravou povolání advokáta a komerčního právníka spočívaly v rozdílném vymezení rozsahu oprávnění k poskytování právní pomoci a v rozdílném stanovení některých předpokladů pro výkon povolání.“ (Balík 2000:181)

Zákon č. 209/1990 a to konkrétně § 34 zřídil opět systém advokátních komor, které se staly nástupcem Ústřední české advokacie v Praze a krajských sdružení advokátů a v § 36-40 jsou uvedeny jednotlivé orgány komory a jejich funkce. Zajímavé je dále to, že § 41 ukládá, že funkce b orgánech Komory jsou čestné, za jejich výkon je vyplácena pouze náhrada za ztrátu času a náhrada hotových výdajů. (Dusil 1999:189)

„§34 (1) Zřizuje se Komora se sídlem v Praze

(2)Komora je samosprávnou stavovskou organizací sdružující všechny advokáty zapsané v seznamu advokátů vedené Komorou.

(3) Komora je právníckou osobou.

§35 Komora má tyto orgány

- a) celostátní konferenci advokátů,
- b) představenstvo,
- c) revizní komisi,
- d) kárnou komisi.“ (Balík 2000:188)

3.8 Postavení advokátní komory po přijetí zákona v roce 1996 do současnosti

Za definitivní tečku dějin advokacie lze pak považovat zákon č. 85/1996 upravující výkon advokacie v mezích evropského standardu. Na zákon navazují stavovské předpisy, včetně etického kodexu. Dílčí novelou zákona č. 85/1996 Sb. se stal zákon č. 210/1999 Sb. (Dusil 1999:189).

Přijetí zákona v roce 1996 předcházely rozsáhlé diskuse. „Na jedné straně se objevily v souvislosti s vládními záměry nově právně upravit postavení profesních komor názory, že i advokátní komoře by členství nemělo být povinné, na druhé straně doznívala i po r. 1994 rivalita advokátů komerčních právníků a stále se ještě ozývaly hlasy, že obě profese by neměly být slučovány.“ (Balík 2000:195)

„Zákon č. 85/1995 Sb. o advokacii se stal z hlediska obou profesí především zákonem slučovacím. K významným novinkám na poli právních služeb patří zavedení institutu tzv. zahraničního advokáta a uznávací zkoušky.“ (Balík 2000:195)

§ 40 zákona z roku 1996 zřizuje českou advokátní komoru se sídlem v Praze a § 41 zřizuje její orgány, které jsou od předchozí úpravy pozměněny. (Balík 2000:195)

„§ 41 Komora má tyto orgány:

- a) sněm
- b) představenstvo,
- c) předsedu komory,
- d) kontrolní radu,
- e) kárnou komisi
- f) zkušební komisi pro advokátní zkoušky a uznávací zkoušky.

(2) Komora může zřizovat poradní orgány.“ (Balík 2000:218)

V § 50 se nově upravuje propojenost státu v podobě působnosti ministerstva spravedlnosti, kde jsou upraveny práva státu zasahovat do činnosti komory.

„(1) Komora je povinna do 30 dnů předložit Ministerstvu spravedlnosti veškeré stavovské předpisy přijaté jejími orgány.

(2) Má-li ministr spravedlnosti za to, že stavovský předpis Komory je v rozporu se zákonem, je oprávněn podat ve lhůtě dvou měsíců od jeho přijetí návrh na jeho přezkoumání soudem, ustanovení § 247 až § 250 občanského soudního řádu se použije přiměřeně.“ (Balík 2000:196)

V následujících paragrafech 51 a 52 jsou detailně popsány pravomoci státu.

„§ 51

(1) Ministerstvo spravedlnosti vydává právním předpisem po předchozím vyjádření Komory kárný řád.

(2) Ministr spravedlnosti je oprávněn vystupovat v kárném řízení podle tohoto zákona jako kárný žalobce.

(3) Ministr spravedlnosti je oprávněn podat návrh na zahájení řízení o vyškrtnutí ze seznamu advokátů nebo o pozastavení výkonu advokacie.

§ 52

(1) Ministerstvo spravedlnosti vydává právním předpisem po předchozím vyjádření Komory zkušební řád pro advokátní zkoušky a uznávací zkoušky.

(2) Ministr spravedlnosti jmenuje členy zkušební komise pro advokátní zkoušky nejméně jednu třetinu členů zkušební komise jmenuje ministr spravedlnosti na návrh Komory a jednu třetinu členů na návrh Nejvyššího soudu.“ (Balík 2000:227)

Po právní úpravě z roku 1996 je členství v advokátní komoře je obligatorní. „Komora je povolána k dohledu nad tím, zda jednání advokátů, ať v rámci poskytování právních služeb.“ (Čermák 20014:60)

„Česká advokátní komora je povolána k dohledu nad tím, zda - jednání advokátů, ať v rámci poskytování právních služeb či v jiných - oblastech jejich života, je v souladu s pravidly vyplývajícími z advokátních předpisů. Česká advokátní

komora sídlí v Praze, na adrese Národní 16, Praha 1 v domě označovaném jako „Kaňkův palác“. (Čermák 20014:59)

„ Vlastnické právo České advokátní komory k tomuto domu se přitom odvíjí od závěti pozůstalé vdovy po pražském advokátovi, hudebníkovi a hudebním skladateli, mecenáši a velkostatkáři lanu Nepomuku Kaňkovi, která založila „Dr. Jana Kaňky — nadaci pro ctihodné chudé advokáty, kteří vykonávali povolání své v království Českém, jakož i pro chudé vdovy a chudé sirotky takových advokátů“ a do jmění nadace vložila i předmětný dům.“ (Čermák 20014:60)

Komoru upravuje organizační řád, který je jako stavovský předpis přijímá sněmem. Sněm advokátů je svoláván představenstvem České advokátní komory, a to pravidelně jedenkrát za tři roky, nebo mimořádně, požádá-li O jeho svolání alespoň třetina všech advokátů nebo kontrolní rada. Právo účastnit se sněmu mají všichni advokáti, žádný z advokátů přitom nemůže být zastoupen svým kolegou. (Čermák 20014:60)

„Svolání sněmu musí být advokátům oznámeno uveřejněním pozvánky ve Věstníku České advokátní komory, který slouží mj. k publikování stavovských předpisů. Sněmu přísluší volit z advokátů přímou a tajnou volbou na dobu tří let členy a náhradníky dalších stavovských orgánů — představenstva kontrolní rady a kárné komise.“ (Čermák 20014:60)

Výkon advokacie upravují orgány Komory přijaté stavovské předpisy, které v intencích zákona o advokacii dále upravují poplatek za advokátní a uznávací zkoušku, poplatek za vydání osvědčení o zápisu do seznamu advokátů, pravidla vydávání stavovského periodika „Věstník české advokátní komory“, podrobnosti o jednotlivých způsobech výkonu advokacie, podrobnosti poskytování právních služeb advokáty, podrobnosti o právech a povinnostech advokátů atd. (Čermák 20014:60)

3.9 Nadace, které byly zřízeny členy advokátní komory

I když výkon činnosti advokáta byl motivován především finančně, je písemně zaznamenána i snaha advokátů být prospěšní i pro okolí, což opět přibližuje členy advokátní komory občanskému sektoru.

„Mezi advokáty se našli lidé tak ušlechtilí, že sami a jejich rodiny věnovali část svého jmění pro chudé kolegy a jejich vdovy a sirotky. Z období rakouského jsou přístupny z valné části jen kusé informace o následujících nadacích: (Kober1994:58)

1. Terezie Eichové, zřízené 20. června 1887
2. Jany Erbanové, zesnulé 6. 12. 1891, zřízené posledním jejím pořízením z 24. 11. 1891 částkou 10.000,— zlatých k podpoře vdov a sirotek po advokátech.
3. Hanka Brdiczky ze dne 2. 12. 1893.
4. JUDr. Zikmunda Steina ze dne 3. 12. 1914.
5. Téměř úplná je základní dokumentace uložená v archivu české advokátní komory v Praze na Národní třídě Č. 16 týkající se “Dr. Jana Kaňky, nadace pro ctihodné chudé advokáty, kteří vykonávali povolání své v království Českém, jakož i pro chudé vdovy a chudé sirotky takových advokátů. Založila ji paní Vilemína Aptová-Kaňková, zemřelá dne 2. února 1899 v Jetřichovicích, poslední vůlí datovanou 24. května 1895 v Jetřichovicích. Zřízení nadace je uvedeno v bodech 10 a 11 německy psaného testamentu na 17 stranách.“ (Kober1994:58)

4 Orgány Komory

4.1 Sněm

Sněm je nejvyšším orgánem České advokátní komory. Právo účastnit se sněmu mají všichni advokáti. „Sněm zejména volí členy a náhradníky představenstva, kontrolní rady a kárné komise, schvaluje organizační řád Komory, schvaluje a projednává zprávy o činnosti orgánů Komory, schvaluje výši plateb advokátů na činnost komory, schvaluje stavovské předpisy, které si vyhradí a má právo rušit nebo měnit rozhodnutí představenstva. Sněm také zřizuje sociální a jiné fondy, stanoví pravidla jejich tvorby a čerpání. Sněm je svoláván představenstvem Komory každé tři roky.“ (Květ 1996:15)

4.2 Představenstvo

Představenstvo je výkonným orgánem České advokátní komory. Na tříleté funkční období volí Sněm 11 členů a 5 náhradníků představenstva.

„ Představenstvo zejména zajišťuje řádnou činnost Komory, spravuje majetek Komory, hospodaří s prostředky sociálního fondu, přijímá stavovské předpisy, vyjadřuje se ke zkušebním řádům pro advokátní a uznávací zkoušky, kárnému řádu, zajišťuje publikační, dokumentační a studijní činnost. Představenstvo v zákonem vymezených případech dále rozhoduje o vyškrtnutí ze seznamu advokátů a advokátních koncipientů, pozastavení výkonu advokacie a výkonu právní praxe advokátního koncipienta. Zasedání představenstva svolává předseda České advokátní komory a to zpravidla jednou měsíčně.“ (Květ1996:15)

4.3 Předseda české advokátní komory

Předseda České advokátní komory jedná jménem Komory ve všech věcech. „Předseda Komory zejména zajišťuje řádnou činnost Komory, provádí záznamy v seznamu advokátů a advokátních koncipientů, v zákonem vymezených případech rozhoduje o určení zástupce nebo nástupce advokáta, o přidělení advokáta, o vyškrtnutí ze seznamu advokátů a advokátních koncipientů, o pozastavení výkonu advokacie a právní praxe advokátního koncipienta. Předsedu volí představenstvo ze svých členů.“ (www.cak.cz)

4.4 Kontrolní rada

Kontrolní rada je kontrolním orgánem České advokátní komory. Dohlíží na dodržování zákona o advokacii a stavovských předpisů advokáty a jinými orgány Komory. Má přístup ke všem písemnostem, jakož i jiným dokumentům advokátů a Komory. „V zákonem vymezených případech má právo pozastavit rozhodnutí představenstva a požádat o svolání Sněmu. Členy kontrolní rady volí Sněm. Kontrolní rada má 44 členů a 3 náhradníky. Předseda kontrolní rady je

volen kontrolní radou z jejích členů. V kárném řízení proti advokátovi vystupuje předseda kontrolní rady jako kárný žalobce. (Květ 1996:17)

4.5 Kárná komise

Kárná komise rozhoduje v tříčlenných senátech o závažném nebo opětovném zaviněném porušení povinností stanovených advokátovi nebo advokátnímu koncipientovi zákonem nebo stavovským předpisem. O kárném provinění advokáta rozhoduje pouze na základě žaloby podané kárným žalobcem. „Kárná komise dále zobecňuje poznatky z rozhodování v kárném řízení a je oprávněna předkládat ostatním orgánům Komory svá doporučení. Členy kárné komise volí Sněm. Kárná komise má 83 členů. Předseda kárné komise je volen tajnou volbou členy kárné komise.“ (Květ 1996:18)

4.6 Zkušební komise

Zkušební komise schvaluje v souladu s advokátním zkušebním řádem seznam předpisů, jejichž znalost je vyžadována u advokátních zkoušek. „Zkušební komise zobecňuje poznatky z advokátních a uznávacích zkoušek a schvaluje zprávu o své činnosti a předkládá jí sněmu. Součástí zprávy je i zpráva o činnosti senátů při advokátních a uznávacích zkouškách. Zkušební komise volí ze svých členů předsedu a dva místopředsedy na tříleté funkční období.“ (Květ 1996:19)

5 Etický kodex české advokátní komory

Jedním z nejdůležitějších stavovských předpisů je etický kodex advokátní komory, který platí závazně pro všechny advokáty a jeho porušení může vést k sankcím, které uděluje kárná komise. Je významný především v bodech, kdy se zaručuje ochrana veřejných zájmů klientů, čímž podle Salamonovi definice odpovídá jedné z podmínek organizace občanského sektoru a to veřejné prospěšnosti.

„Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů české republiky, obecně nazývaná též „etický kodex“, byla přijata představenstvem české advokátní komory dne 31. 10. 1996 jako stavovský předpis.“ (Balík 2000:229)

Citovaná pravidla mají veřejnoprávní povahu. Vedle případné odpovědnosti trestní a občanskoprávní stíhá advokáta i kárná odpovědnost za jeho chování. Účelem Pravidel je ochrana spotřebitele právních služeb, ochrana soutěžitele, ochrana advokátního stavu a ochrana veřejných zájmů. Přiměřeně jsou Pravidla závazná i pro advokátní koncipienty. „Hlavní autorem textu Pravidel profesionální etiky a pravidel soutěže advokátů české republiky byl Karel Čermák.“ (Balík 2000:230)

V článku jedna první části je popsána osobní a věcná působnost, v části druhé důstojnost a vážnost stavu, povinnosti advokáta ke klientovi a převzetí právních služeb, odměna advokáta. (Čermák 1996:8)

V třetím oddíle článku 11,12 a 13 jsou uvedeny povinnosti kolegiální, povinnosti při společném výkonu advokacie, trvalé spolupráci advokátů a substituce při poskytování právních služeb. (Čermák 1996:9)

Článek 14, 15, 16 v třetím oddíle popisují obecné povinnosti k advokátnímu stavu, povinnosti k advokátním koncipientům a povinnosti při vedení advokátní kanceláře. (Čermák 1996:10)

V Oddíle čtyři a to konkrétně článek 18 pojednává o veřejně prospěšné činnosti advokáta, což je opět zajímavý bod v etickém kodexu v souvislosti s občanským sektorem.

„(1) Byl-li advokát k tomu vyzván, je povinen podílet se v přiměřeném rozsahu na projektech směřujících k prosazování nebo obhajobě lidských práv a svobod, a to i bez nároku na odměnu, ledaže mu v tom brání vážné důvody.“ (Čermák 1996:11)

„(2) Za stejných podmínek je advokát povinen podílet se na výzvu Komory na projektech, jejichž cílem je uskutečňování principů demokratického právního státu nebo zdokonalení právního řádu České republiky.“ (Čermák 1996:11)

6 Etický kodex advokátů Evropských společenství

Jedním z dalších pramenů práva pro advokáty je Kodex chování advokátů Evropských společenství, který byl schválen na plenárním zasedání rady advokátních komor Evropských společenství (CCBE) ve Strassbuourgu dne 28. října 1988. „Všechny členské a pozorovatelské zem CCBE učinily kodex součástí svých vnitřních stavovských předpisů, což učinilo i představenstvo české advokátní komory, které Kodex pro styk s členskými a pozorovatelskými zeměmi CCBE přijalo na své schůzi dne 11.března 1992 s účinností od 1. června 1992. Schválením Kodexu chování advokátů Evropských společenství Českou advokátní komorou vzniká všem advokátům ve styku se zahraničím povinnost řídit se jeho ustanoveními.“ (Schelleová 1994:21)

7 Mezinárodní zastřešující organizace advokátních komor

Jako většina neziskových organizací, je i advokátní komora začleněna do mnoha zastřešujících organizací, s kterými významně spolupracuje převážně v mezinárodním měřítku.

„Advokáti a advokátní organizace jsou sdružení v řadě evropských i světových mezinárodních organizací. Zejména je třeba upozornit na velké a mnohopočetné světové zastřešující advokátské organizace a to Union internationale des Avocats (U.U.A.) a International Bar Association (I.B.A. zabývající se především odbornými právními problémy ze všech právních odvětví, včetně úzce specializovaných oblastí.“ (Schelleová 1994:88)

„Pro naše advokáty je ovšem zejména důležitá rada advokátních komor Evropských společenství (CCBE), která je tvořena delegacemi advokátních komor 12 členských států Evropských zemí, jimž byl poskytnut statut pozorovatelů. Tato organizace usiluje o sjednocení podmínek pro výkon advokátních povolání v Evropě a snaží se i o regulovanou liberalizaci přístupu advokátů z jednotlivých zemí na právní trhy členských zemí.“ (Schelleová 1994:88)

Z dalších mezinárodních advokátních organizací dále Schelleová upozorňuje například na Mezinárodní jednotu advokátů se sídlem v Paříži, Federaci evropských advokátních komor a Mezinárodní sdružení mladých advokátů. (Schelleová 1994:89)

8 Rozpočet české advokátní komory na rok 2006

Jeden z dalších zdrojů, které nám mohou posloužit k určení postavení advokátní komory v ČR, je její rozpočet. V této souvislosti zmiňuji opět jednu část z definice dle prof. Salamona a to „není zřízeno za účelem zisku“, což dle následujícího rozpočtu je patrné. Tomu také odpovídá fakt, že všechny funkce, které zastávají advokáti ve vedení advokátní komory, jsou čestné a tudíž nejsou finančně ohodnoceny. Advokátní komora také není finančně závislá na státu a jeho dotacích, jelikož se samofinancuje z členských příspěvků.

„Představenstvo České advokátní komory na své schůzi, která se konala dne 10. 1. 2006, projednalo a schválilo následující rozpočet České advokátní komory:“(věstník ČAK 2006:2-5)

PŘÍJMY (v tis. Kč)	
a) příspěvky na činnost Komory 7 365 á 8 000 Kč	58 920
b) příspěvky pozastavených advokátů 700 á 3 000 Kč	2 100
c) zápisné do seznamu advokátů 500 á 4 000 Kč	2 000
d) příjmy z poplatků za advokátní a uznávací zkoušky 550 á 5 000 Kč	2 750
e) nájem	1 000
f) ostatní příjmy	7 000
g) náhrada nákladů kárného řízení 100 á 3 000 Kč	300
h) příjmy z úroků	800
i) sponzoring – propagace	1 000
j) poplatky za semináře	1 000
CELKEM PŘÍJMY	76 870
VÝDAJE (v tis. Kč)	
1. Provozní náklady odboru hospodářského a organizačního	
a) spotřební materiál	1 500
b) pohonné hmoty	100
c) náklady na reprezentaci a dary (reklamní předměty, večere)	350
d) provozní náklady a služby	3 700
e) náklady na ostrahu a pojištění	700
f) nájemné	5 340
g) náklady na opravy a údržbu	1 000
h) spoje a poštovné (internet)	2 300
i) cestovné	800
j) investice (VT + IS + obnova výpočetní techniky)	3 000
k) dovybavení pracoviště Komory v Praze 1, Národní 16 – Kaňkův palác	3 500
l) dovybavení pracoviště Komory v Praze 1, Národní 10 – DUNAJ	1 500
m) dovybavení pobočky Komory v Brně	3 000
n) priority stanovené sněmem	100
o) příspěvky tuzemským právníckým osobám	20
p) náhrady za ztráty času členům orgánů Komory	350
r) náklady za mzdy:	
– mzdy zaměstnanců	15 500
– DPČ, DPP	440
– sociální a zdravotní pojištění	5 500

– paušální odměny	9 000
s) náklady na elektřinu	1 600
t) daň z příjmu	1 000
u) nepřímé daně	100
v) splátky úvěru	940
x) úroky z úvěru	450
Celkem	61 790
2. Náklady odboru mezinárodních vztahů	
a) členské příspěvky mezinárodním organizacím	750
b) náklady na zahraniční cesty	2 200
c) pohoštění a přepravné na mezinárodních akcích	350
d) náklady na překlady a tlumočení	250
e) setkání se zástupci part. institucí v německy hovořící oblasti	100
Celkem	3 650
3. Náklady odboru výchovy a vzdělávání	
a) výchova koncipientů ^{*)}	–
b) advokátní zkoušky	2 300
c) vzdělávání advokátů ^{*)}	–
d) regionální sekce	2 500
e) styk s advokáty, sekce, výbory, tým evropského práva	100
Celkem	4 900
4. Náklady odboru vnějších vztahů	
a) náklady publikační	2 000
b) knihovna	300
c) obsahová náplň internetu	300
Celkem	2 600
5. Náklady kontrolního oddělení	
a) cestovné a náklady pravidelných a výjezdních zasedání	700
b) náhrady za ztráty času	500
Celkem	1 200
6. Náklady oddělení pro věci kárné	
a) cestovné a náklady výjezdního zasedání	300
b) náhrady za ztráty času	400
Celkem	700
7. Náklady legislativního odboru	
a) náklady publikační (Věstník)	1 000
Celkem	1 000

8. Rozpočtová rezerva	
a)	1 030
b)	-
Celkem	1 030
CELKEM VÝDAJE	76 870

SHRNUTÍ (v tis. Kč):	
Příjmy celkem	76 870
Výdaje celkem	76 870
Rozdíl	0

9 Ostatní profesní komory v ČR

8.1 Notářskou komoru upravuje zákon č. 358/1992 Sb. o notářích a jejich činnosti

8.2 Komora auditorů upravuje zákon č. 524/1992 Sb o auditorech Komore auditorů

8.3 Komoru daňových poradců upravuje zákon č. 523/1992 Sb. o daňovém poradenství a Komore daňových poradců v ČR

8.4 Komora patentových zástupců upravuje zákon č. 237/1991 Sb. o patentových zástupcích

8.5 Českou lékařskou komoru, českou stomatologickou komoru a českou lékárenskou komoru upravuje zákon č. 220/1991 Komora exekutorů

8.6 Komoru veterinárním lékařů české Republiky upravuje zákon č. 381/1991 Sb.

10 Stavovská samospráva profesní komory

Čermák se ve svém pojednání zabývá otázkou státní moci v samosprávách a zároveň poukazuje na nutnost existence profesních komor, jelikož konkrétně advokátní komora zajišťuje občanům demokratického státu ochranu individuálních lidských práv jednotlivce. Což je jeden z nejdůležitějších úloh demokratického státu. „Advokátní komora tedy zajišťuje státu, že kdykoli dojde ke střetu zájmů a to nejen jednotlivců a skupin, ale i samotného státního zájmu, příslušníci advokátního stavu zabrání porušování lidských práv.“ (Čermák 1996:3)

Čermák také dokládá fakt, že advokátní komora nepatří do tržního sektoru, jelikož advokát v roli položivnostníka nehájí zájmy všech občanů státu, ale bude motivován jen penězi a proto si bude vybírat pouze majetné klienty. Komora není ani subjektem státu, jelikož advokát není státním úředníkem, proto Komora patří do sektoru občanského. (Čermák 1996:3)

„Otázku tzv. profesních komor a povinného členství v nich nelze zkoumat odděleně od širších otázek výstavby demokratického státu. Tzv. profesní komory totiž tradičně fungují jako orgány stavovské samosprávy na rozdíl od tzv. hospodářských komor, které žádné úkoly samosprávy neplní) a nelze je proto posuzovat odděleně od obecnějších problémů samosprávy v demokratickém státě vůbec.“ (Čermák 1996:3)

Následně dodává: „Fungování demokratického státu spočívá na ochraně individuálních a lidských práv jednotlivce. Demokratický stát neuděluje veškerá práva jednotlivců zdržujících se na jeho území. Naopak uznává, že existují určitá práva, která náleží lidské bytosti.“ (Čermák 1996:4)

Zájmy jednotlivců i skupin na prosazení základních práv se často dostávají do střetu i se zájmy státu samotného např. zahraniční a hospodářské zájmy státu. „K překonávání střetů, které při realizaci práv vznikají mezi základními právy skupin obyvatelstva nebo mezi právy skupin obyvatelstva a zájmu státu slouží mj. rozsáhlý systém samospráv, v němž se celým skupinám obyvatel umožní jejich specifická práva, byť z celostátního hlediska menšinová, prosazovat nebo i nich i

rozhodovat(územní samospráva, akademická samospráva, samospráva menšin a náboženská samospráva apod.)“ (Čermák 1996:4)

Pro podporu prosazování základních individuálních práv se v demokratické společnosti vyčleňují i určitá specializovaná povolání, jejichž úkolem je pomáhat při výkonu nebo prosazování zmíněných práv proti každému porušovateli včetně státu samotného. Jako příklad takového povolání může sloužit profese lékaře, jejíž náplní je prosazování práva na život a zdraví. „I v těchto případech upouští demokratický stát v zájmu imanentních základních práv lidského individua od přímého řízení těchto specializovaných povolání a ponechává samotným příslušníkům těchto povolání možnost nacházet nezávisle na státní moci způsob, jakým účelu, pro který povolání vzniklo, účinně dosáhnout (stavovská samospráva).“ (Čermák 1996:4)

Toto potvrzuje i Krupka a uvádí: „Účelem samosprávy v demokratickém státě tedy je především ochrana základních individuálních práv člověka a zajištění možnosti tato práva ať již individuálně, nebo skupinově v souladu se zákony a účelně vykonávat a prosazovat je proti každému porušovateli včetně státní moci. (Krupka 2002:5)

Jak už ze shora uvedeného plyne, lze rozeznávat samosprávy na územním principu a samosprávy na osobním principu. Samospráva na osobním principu se opírá o jednu ze dvou úvah. Především o úvahu, že odlišné problémy a odlišné priority v oblasti základních práv mohou být dány odlišným přesvědčením nebo hlubokým pocitem sounáležitosti územně rozptýlených skupin obyvatelstva. Odtud např. samospráva akademických obcí, menšin nebo církví. V druhé alternativě jde o určitá povolání, která jsou bezpodmínečně zaměřena na uspokojení, obhajobu nebo prosazení základních práv druhých bez ohledu na momentální státní politiku. (Čermák 1996:5)

„Tímto způsobem je nutno rozumět i diskutovaným otázkám tzv. povinného členství v tzv. komorách, o nichž je často vedena polemika bez hlubší znalosti věci. V orgánech stavovské či územní samosprávy nejde o žádné „členství“ ve smyslu spolku, nýbrž o udělení práv (nikoliv povinností) se na této

samosprávě z důvodů teritoriálních nebo osobních podílet, stejně jako má občan státu právo se podílet na vytváření orgánů státu.“ (Čermák 1996:5)

Právní teorie v evropských kontinentálních právních systémech vypracovala pro orgány samosprávy uvnitř státu již na konci minulého století pojem tzv. veřejnoprávních korporací, a to na rozdíl od spolků, obchodních společností, občanskoprávních sdružení apod., které spadají do oboru práva soukromého. (Čermák 1996:5)

„Veřejnoprávní povaha samosprávy je dána tím, že každou samosprávu ve shora naznačeném smyslu slova zřizuje zákonodárná moc státu formou zákona, který samosprávu vybavuje určitým rozsahem pravomoci.“ (Čermák 1996:5)

Samospráva ve výše uvedeném pojetí veřejnoprávních korporací nikdy neexistovala a nikde neexistuje jako státní mocí nekontrolovatelný absolutní výkon pravomocí. Omezení samosprávy jsou dána především v oblasti státní moci zákonodárné. „Zákonodárný orgán státu rozhoduje o rozsahu pravomoci samosprávy a o další kontrole obecně závazných i individuálních rozhodnutí samosprávy státní moci. Kontrola obecně závazných rozhodnutí se přitom zhusta svěřuje ústřední moci výkonné a ústavnímu soudnictví, kontrola individuálních rozhodnutí samosprávy prakticky výlučně obecné moci soudní na různých instančních úrovních.“ (Čermák 1996:6)

Samosprávné pojetí funkce demokratického státu se projevuje nejen zvýšenými jistotami v oblasti uplatňování a prosazování základních individuálních občanských a lidských práv, ale i v oblasti praktické politiky. „Politická práva jednotlivého občana se tak neomezují na právo zvolit nebo nezvolit jednou za čas některou ze státem povolených politických stran, a tím se podílet na konstituování centrální státní moci, občan má naopak možnost přímé praktické účasti na řízení i partikulárních záležitosti svého území nebo svého osobního či skupinového zájmu.“ (Krupka 2002:7)

„Celý systém státní moci se tak opírá o rozsáhlý konsensus obyvatelstva s nejrůznějšími preferencemi a zájmy. Tomuto systému se v teorii nejrůznějších společenských věd obvykle říká občanská společnost.“ (Čermák 1996:10)

Nelze samozřejmě přehlédnout ani nevýhody samosprávného uspořádání. Centrální moc státní se v případě samosprávných modelů samozřejmě o moc dělí s celou řadou dalších subjektů, což může vést ke konfliktům, jejichž překonávání stojí určité úsilí i čas. Tuto motivaci lze vytušit i v současných tlacích na zrušení či omezení stavovské samosprávy. (Čermák 1996:10)

10.1 Stavovská samospráva v advokátní komoře

Advokacie je typickým povoláním (stavem), jemuž jsou v historickém i srovnávacím kontextu ve všech demokratických státech poskytovány pravomoci stavovské samosprávy. (Čermák 1996:12)

„Možnosti správy advokacie:

Teoreticky lze advokacii spravovat třemi způsoby:

- pomocí obecné (např. živnostenské úřady) nebo specializované státní správy (ministerstvo spravedlnosti a případně další orgány správy soudů);
- pomocí soudní moci státní;
- pomoci stavovské samosprávy.

Vyloučeny nejsou ani kombinace těchto způsobů.“ (Krupka 2002:9)

10.2 Vývoj stavovské samosprávy

Na našem území se správa advokacie pomoci stavovské samosprávy stala ideálem, k němuž směřovalo úsilí právníků od počátku 19. století. Pro období od

konce reforem Josefa II. do r. 1868 je přitom charakteristické, že míra autonomie narůstala s demokratizací státu. (Čermák 1996:3)

Lze tak vysledovat, že v období Metternichova absolutismu, Bachova absolutismu, německé okupace či po únoru 1948 byla samospráva zmenšena či zrušena; v těchto úsecích našich dějin byl regulován počet advokátů centrální státní správou a advokáti nevystupovali nezávisle. (Čermák 1996:16)

„Samospráva advokacie byla založena v roce 1868 říšským zákonem č. 96Jl 868 ř. z. nazvaným „Advokátní řád“. Advokátní řád z roku 1868 převzala jako součást svého právního řádu i Československá republika a tento zákonný předpis platil s malými změnami způsobenými osamostatněním Československa na našem území až do roku 1948.“ (Čermák 1996:17)

Správu advokacie vykonávaly samosprávné zemské advokátní komory pod zákonem vymezeným dohledem ministerstva spravedlnosti. Po únoru 1948 byl první útok nových nositelů moci veden proti nezávislé advokacii a její samosprávě. „Již v roce 1948 byl přijat nový advokátní řád č. 322/48 Sb. , jehož důsledkem byl zákaz výkonu povolání pro asi 90% do té doby nezávisle působících advokátů. Tím byla připravena vhodná půda pro následující politické procesy padesátých let. Dalšími zákony č. 114/51 Sb., 57/63 Sb. a 118/75 Sb. byla advokacie podřízena státní regulaci co do počtu advokátů a přísnému doзору ministerstva spravedlnosti.“ (Čermák 1996:19). Uvnitř takto okleštěné advokacie byl důsledně uplatňován princip vedoucí úlohy strany včetně nomenklaturního dohledu strany nad vedoucími funkcionáři advokacie od předsedy tzv. Ústředí advokátních poraden (později Ústředí české advokacie) až po vedoucí tzv. Okresních advokátních poraden. (Čermák 1996:19)

Úplně zrušit samosprávu advokacie se komunistický režim z mezinárodních důvodů nikdy neodhodlal a tato formální a státem i stranou masivně ovlivňovaná samospráva tak přežila až do listopadu 1989. V roce 1990 byl přijat současně platný zákon o advokacii č.128190 Sb, který navázal na úpravu advokátního řádu z r. 1868, minimalizoval však možnosti dohledu státní správy a nápravu případných vadných rozhodnutí stavovských orgánů ponechal výlučně soudní moci. (Čermák 1996:20)

„Situace po r. 1868 a r. 1990 byla do jisté míry analogická. V obou případech po počátečním váhání, zda menšina konstituovaná na základě přechodných ustanovení příslušných zákonů nebude usilovat o „zachování monopolu“, nastal příliv právníků do otevřené advokacie, jejíž početní stav se záhy zpětinasobil.“ (Čermák 1996:20). V následujících etapách přišlo na řadu konstituování funkčních orgánů advokacie a úsilí advokátů o vytvoření pravidel povolání (tarif, advokátní etika, kárné řízení za pomoci samosprávy. (Čermák 1996:20)

10.3 Právní aspekty stavovské samosprávy

Jedním z předních úkolů demokratického státu je zajistit rovnost majitelů práv před zákonem. Tržními prostředky lze tohoto cíle jen obtížně dosáhnout a advokátům se tedy všude v demokratických státech ukládají značně v rozporu (povinné obhajoby, právní pomoc nemajetným, atd.). (Čermák 1996:22)

„Problematika rovnosti před zákonem je zvláště patrná v případech již výše zmíněných, kdy se do sporu dostávají práva jednotlivce s právy státu. Stát v těchto vztazích vystupuje jednak jako nositel moci, tedy veřejnoprávní subjekt (např. při stíhání pachatelů trestných činů), jednak jako každý jiný majitel práv nebo účastník právních vztahů, tedy soukromoprávní subjekt (např. jako zaměstnavatel nebo vlastník).“ (Čermák 1996:22)

Zajišťování, obhajoba a prosazování individuálních práv nemůže mít žádnou souvislost s politickými cíli ať už jednotlivých politických stran, nebo státní moci. „Úkolem státu, a to zejména jeho výkonné moci, je však státní politiku prosazovat, a proto není výkonná moc schopna k individuálním právům v jednotlivých případech přistupovat nestranně. I to je důvodem, proč státní správa nesmí nadměrně a jednostranně do záležitostí ochrany práv zasahovat a sama autoritativně řídit ta povolání, pro něž je zajištění, prosazení a obhajoba zmíněných práv převážnou náplní.“ (Čermák 1996:23)

10.4 Výhoda finančního zajištění advokátní komory

Jen okrajově je třeba zmínit, že správa svobodných povolání vyžaduje určité finanční náklady. Stavovské samosprávy nesou tyto náklady k tíži či svoboda advokáta ještě nezaručuje jeho obecnou nutnou nezávislost, příslušníků stavu, kteří o výši těchto nákladů, obvykle v plénu a s přihlédnutím ke zkušenostem, rozhodují. Za advokacii lze tyto náklady při současném stavu asi 5.000 advokátů a komerčních právníků odhadnout na nejméně 20 miliónů korun ročně. (Krupka 2002:12)

Je otázkou, zda by se v případě státní správy advokacie tuto relativně nízkou úroveň zmíněných nákladů podařilo udržet, když V této souvislosti je třeba připomenout, že všichni volení funkcionáři advokacie vykonávají své funkce bez nároku na odměnu. (Krupka 2002:12)

10.5 Význam stavovské samosprávy pro advokátní komoru

Nutný a zcela nevyvratitelný důvod pro samosprávu advokacie je třeba spatřovat v požadavku nezávislosti advokáta. Tento požadavek se táhne celými dějinami povolání advokáta. Má-li advokát prosazovat a hájit individuální práva a věnovat se této činnosti jako *svému* povolání, musí požívat při výkonu tohoto povolání maximálního stupně nezávislosti tak, aby se práva a zájmy jeho klientů, které má prosazovat nedostávaly do střetu se zájmy těch osob, na nichž by byl advokát závislý. (Čermák 1996:23)

Česká advokátní komora je od roku 1990 je členem nejvýznamnějších mezinárodních organizací advokátů, jimiž jsou Union International des Avocats (UR), International Bar Association (ISA) a Federation des Barreaux d'Europe (FBE). (Krupka 2002:13). Česká advokátní komora získala v roce 1991 jako první z postkomunistických zemí statut pozorovatele v Radě advokátních komor zemí Evropských společenství (CCBE). K získání statutu pozorovatele musela prokázat, že zákonná úprava advokacie v bývalém Československu plně zajišťuje nezávislost advokacie a advokáta na státu a svobodný přístup k advokacii pro každého, kdo splňuje podmínky pro její výkon. (Krupka 2002:14)

„Netřeba rozsáhle zdůvodňovat, jaké důsledky to bude časem mít na právní povědomí občanů, kteří nutně ztratí jakoukoli důvěru ve schopnost státu účinně chránit jejich individuální práva, přinejmenším pokud tato práva směřují proti státu. To platí pro případy, kdy výkon advokacie pojmem jako zcela svobodné podnikání na trhu, které se nesmí ničím lišit od činnosti jiných podnikatelů. Pojmeme-li však advokáta jako jakéhosi položivnostníka a poloúředníka ustanovovaného státem, bude situace ještě horší.“ (Krupka 2002:14)

Takový advokát se soustředí pouze na dvě věci: aby jako podnikatel dosáhl co největšího zisku a aby jako úředník neučinil nic, co by neodpovídalo představám jeho nadřízených, což zřejmě nevytvoří ideální prostředí pro obhajobu a prosazování individuálních práv občanů. (Krupka 2002:15)

„Bude-li advokát „poloúředník“ (připuštěný státem) a „položivnostník“ (svobodný tržní subjekt), budou tržní poruchy ještě větší.“ (Krupka 2002:15).

Takový advokát bude jednak hledět dosáhnout maximálního zisku a vyhnout se jakémukoliv možnému střetu se svým nadřízeným státním úřadem. To na trhu povede k tomu, že budou preferovat služby finančně silným zákazníkům, a to navíc jen pokud poskytnutí těchto služeb nebude spojeno s žádným osobním rizikem poskytovatele služby. (Krupka 2002:15)

Orgány stavovské samosprávy dosud plní I funkci ochrany spotřebitele v tom směru, že vyřizují stížnosti spotřebitelů právních služeb (klientů) na vadně poskytnutou službu nebo na cenu této služby. (Krupka 2002:15)

10.6 Stavovská samospráva v zahraničí

Pátráme-li po tom, jak se provádí správa advokacie ve významnějších demokratických státech, zjišťujeme, že tato správa je ve všech případech zajišťována institucemi stavovské samosprávy. Vedle dominantního samosprávného prvku lze jistě v řadě zemí vyzorovat státní zásahy. Tyto zásahy

se však v drtivé většině případů omezují na stanovení pevného zákonného rámce výkonu povolání parlamentem a na přezkum rozhodnutí samosprávy nezávislými soudy. (Čermák 1996:25)

„Ingerence výkonné moci (je-li vůbec daným právním řádem připuštěna) se zpravidla soustřeďuje na přezkum normativních aktů vydávaných samosprávou, vždy však podléhá přísným zákonným omezením.“ (Čermák 1996:25)

„Ačkoliv — jak shora uvedeno — u nás takové systémy aplikovat nelze, je třeba pro úplnost uvést, že v systémech „common law“, v nichž z historických důvodů o oprávnění vystupovat před soudní mocí rozhodovaly soudy samotné a v nichž se za staletí vytvořila i v tomto směru dokonalá judikatura, se dnes nezdá začíná uplatňovat pozitivní právní úprava (země Velké Británie, většina států USA), která stále více zdůrazňuje roli samosprávného prvku bez ohledu na princip členství (například britská Law Society, členství ve které není pro solicitory povinné, je vybavena pravomoci i ve vztahu k osobám, které nejsou jejími členy) a která důsledně vylučuje zásahy ze strany exekutivy — s výjimkou dohledu nad daňovou povinností. V zemích „common law“ přitom přirozeně přetrvává neomezená pravomoc soudního přezkumu.“ (Čermák 1996:26)

Jestliže se výkon určitých činností typicky zabývá takovými statky, jako je život, svoboda, zdraví či právo na majetek, nelze nepřipustit, že výkon takové činnosti, povolání nebo, chceme-li to tak nazvat, i podnikání, se musí řídit mnohem subtilnějšími pravidly, než jsou všeobecná pravidla pro chování na trhu. (Čermák 1996:27)

„Otázka vůbec nezní tak, zda k vypracování takových subtilních pravidel (povinnost poskytnout právní či lékařskou službu, konflikt zájmů dvou klientů, konflikt zájmů matky a nenarozeného dítěte, apod.) a k dohledu nad jejich dodržováním je způsobilější státní úředník nebo stavovská samospráva.“ (Čermák 1996:27)

Z hlediska způsobilosti zde systémově žádný rozdíl najít nelze. Rozdíl je ovšem v přístupu k věci a v míře odpovědnosti. Lhostejný či formální přístup státního úředníka k těmto záležitostem je dán tím, že státu ani jeho osobně se tyto subtilní a většinou zcela individuální záležitosti sotva dotýkají. Ať rozhodne jakkoli, nikdo ho nepožene k odpovědnosti. (Čermák 1996:27)

Orgánům stavovské samosprávy jde však při těchto rozhodnutích nejen o důvěru celého stavu, kterému koneckonců odpovídají, nýbrž o samotnou pověst celého jejich povolání, na jehož výkonu jsou všichni jeho příslušníci obvykle celoživotně existenčně závislí. To jsou také důvody, proč rozhodnutí stavovských orgánů v těchto věcech požívají u příslušníků stavu i u veřejnosti obvykle větší autoritu, než rozhodnutí státních úředníků. (Čermák 1996: 28)

11 Advokátní komory v Spolkové republice Německo

11.1 Složení a sídlo advokátní komory

Pro jasné porovnání postavení Komory v České republice a Německu v této kapitole popisují strukturu Komory v Německu a pravomoci jednotlivých orgánů.

„(1) Advokáti, kteří jsou připuštěni v obvodu vrchního zemského soudu, a advokátní společnosti, které tam mají své sídlo, tvoří advokátní komoru. Členy advokátní komory jsou kromě toho, nejsou-li advokáty nebo příslušníky povolání uvedeného v 55 206, 209 odst.1, jednatele advokátních spol. uvedených ve větě 1. (2) Sídlo advokátní komory se nachází v místě vrchního zemského soudu.“(Král 2004:149)

„ (1) Zemská justiční správa může v obvodu vrchního zemského soudu zřídit další advokátní komoru, pokud je v obvodu připuštěno více než pět set advokátů či advokátních společností. Dříve než je vytvořena nová advokátní komora, je nutno konzultovat představenstvo stávající advokátní komory. Zemská justiční správa nařídí, členy které komory se advokáti připuštěni u vrchního zemského soudu stanou a jak budou obvody zemského soudu rozděleny mezi komory.“ (Král 2004:149)

§5 Postavení advokátní komory

„(1) Advokátní komora je korporace veřejného práva.

(2) Zemská justiční správa provádí státní dozor nad advokátními komorami. Dozor se omezuje na to, zda je dodržován zákon a stanovy a zejména zda jsou plněny úkoly, kterými je pověřena advokátní komora.“ (Král 2004:149)

11.2 Orgány advokátní komory

11.2.1. Představenstvo

Složení představenstva

- (1) Advokátní komora má představenstvo.
- (2) Představenstvo je složeno ze sedmi členů. Sněm komory může stanovit vyšší počet členů představenstva.
- (3) Představenstvo si stanoví jednací řád.

§5 Volba představenstva

- (1) Členy představenstva volí sněm komory.
- (2) Podrobnosti stanovuje jednací řád komory.

§ 2.2 Volební období

- (1) Členové představenstva jsou voleni na dobu čtyř let. Opakovaná volba je přípustná.
- (2) Každé dva roky vystupuje z představenstva polovina členů, při lichém počtu poprvé větší počet. Členové vystupující poprvé jsou voleni losem.
- (3) Zvýší-li se počet členů představenstva, použije se pro nové členy, kteří vystoupí z představenstva po uplynutí dvou let, odstavec 2 věta 2. (Král 2004:170)

§ 2.3 Úkoly představenstva

(1) Představenstvo musí plnit úkoly, které jsou mu uloženy zákonem. Musí chránit a podporovat zájmy komory.

(2) Představenstvu přísluší zejména tyto úkoly:

- „1. poskytování rad a poučení členům komory v otázkách profesních povinností;
2. na žádost zprostředkování všech sporů mezi jednotlivými členy komory;
3. na žádost zprostředkování sporů mezi členy komory a jejich mandanty;
4. kontrola plnění povinnosti členů komory a uplatňování práva na udělení důtky;
5. navrhování advokátů pro jmenování členů advokátního soudu a advokátního soudního dvora;
6. předkládání návrhů podle 55107 a 166 Spolkové advokátní komoře;
7. ročně předkládat vyúčtování sněmu komory O správě jejího majetku;
8. předkládat vyjádření na vyžádání zemské justiční správy, soudu nebo správního úřadu země;“ (Král 2004:175)

§ 75 Čestná činnost představenstva

Členové představenstva vykonávají svou činnost bezplatně. Obdrží však přiměřenou náhradu za náklady spojené s jejich činností, jakož i náhradu cestovních výdajů. (Král 2004:176)

11.2.2 Prezídium

Složení a volba:

- (1) Představenstvo vybere ze svého středu prezídium.

(2) Prezidium se skládá z

1. prezidenta,
2. viceprezidenta,
3. zapisovatele.
4. pokladníka. (Král 2004:180)

2.5 Úkoly prezidia

(1) Prezidium vyřizuje záležitosti představenstva, které mu jsou tímto zákonem či usnesením představenstva přiděleny.

(2) Prezidium rozhoduje o správě majetku komory. O hospodaření podává zprávu představenstvu jednou za čtvrt roku.

(1) Prezident zastupuje komoru před soudy mimo ně.

(2) Prezident zprostředkuje obchodní styk komory a představenstva.

(3) Prezident vede jednání představenstva a předsedá sněmu komory.

(4) Jednací řády představenstva a komory mu mohou přidělovat další úkoly. (Král 2004:182)

11.2.3 Sněm komory

“(1) Sněm komory musí plnit úkoly, které mu přiděluje zákon. Projednává záležitosti, které mají všeobecnou důležitost pro advokacii.

(2) Sněmu přísluší zejména:

1. volba představenstva;

2. stanovení výše a splatnosti příspěvku, dávek a správních poplatků;
3. vytvoření sociálních fondů pro advokáty a jejich pozůstalé;
4. schvalování prostředků potřebných k pokrytí nákladů na všeobecné záležitosti;
5. vydávání směrnic o úhradě výloh a cestovních nákladů členů představenstva a advokátního soudu, jakož i zapisovatelův hlavním řízení u advokátního soudu; 6. kontrola vyúčtování příjmů a výdajů komory a zprávy o stavu majetku předloženými představenstvem a rozhodnutí o schválení činnosti.(3) Komora si stanoví jednací řád.“ (Král 2004:185).

11.2.3 Advokátní soud

Vytvoření advokátního soudu

„(1) Pro obvod advokátní komory se zřizuje advokátní soud. Jeho sídlo je ve stejném místě jako sídlo advokátní komory.

(2) U advokátního soudu je podle potřeby vytvořeno několik komor. Počet komor stanovuje zemská justiční správa. Předem musí být konzultováno představenstvo advokátní komory.

(3) Dozor nad advokátním soudem vykonává zemská justiční správa. (Král 2004:149)

(2) Zemská justiční správa musí před jmenováním předsedy a ustanovením řídicího předsedy konzultovat představenstvo advokátní komory.“ (Král 2004:190)

11.2.4 Advokátní soudní dvůr

Vytvoření advokátního soudního dvora

„(1) Advokátní soudní dvůr se zřizuje u vrchního zemského soudu. 592 odst. 3 se použije obdobně.

(2) Existuje-li v některé zemi více vrchních zemských soudů, může zemská vláda právním nařízením zřídit advokátní soudní dvůr pro obvody všech či více vrchních

zemských soudů u jednoho či více vrchních zemských soudů nebo u nejvyššího zemského soudu, pokud je takováto struktura v zájmu soudní pravomoci v advokátních věcech, zejména slouží-li zajištění jednotné judikatury.

(3) Na základě dohody několika zemi lze úkoly, které tento zákon přiděluje advokátnímu soudnímu dvoru, přenést na příslušný advokátní soudní dvůr jedné země i pro území jiné země.“ (Král 2004:190)

11.3 Spolková advokátní komora

5175 Složení a sídlo Spolkové advokátní komory

„(1) Advokátní komory jsou sdruženy ve Spolkové advokátní komoře.

(2) Sídlo Spolkové advokátní komory je stanoveno v jejich stanovách.“ (Král 2004:195)

Postavení Spolkové advokátní komory

(1) Spolková advokátní komora je korporací veřejného práva.

(2) Spolkové ministerstvo spravedlnosti vykonává státní dozor nad Spolkovou advokátní komorou. Dozor se omezuje na dodržování zákona a stanov, zejména nato, zda Spolková advokátní komora plní úkoly jí svěřené. (Král 2004:195)

Úkoly Spolkové advokátní komory

(1) Spolková advokátní komora musí plnit úkoly, které jí uděluje zákon.

Komoře přísluší zejména,

“1. v otázkách, které se týkají se advokátních komor jako celku, zprostředkovat názory jednotlivých komora nitra na základě společného jednání dospět k většinovému názoru;

2. vydávat veškeré směrnice pro sociální fondy advokátních komor
  3. ve všech záležitostech dotýkajících se advokátních komor jako celku uplatňovat názor Spolkové advokátní komory vůči příslušným soudům a úřadům;
  4. zastupovat advokátní komory jako celek před úřady a organizacemi
  5. podávat vyjádření, která si vyžádá zákonodárny úřad nebo korporace spolku nebo spolkový soud
6. podporovat profesní vzdělávání advokátů;“ (Král 2004:196)

11.3.1 Orgány spolkové advokátní komory

Prezídium - Složení prezidia

(1) Spolková advokátní komora má prezídium.

(2) Prezídium se skládá z

1. prezidenta,
2. alespoň tři viceprezidentů,
3. pokladníka. (Král 2004:198)

11.4 Stavovské předpisy Německé spolkové advokátní komory

Podle kapitoly 8, 4 odst. 1 občanského soudního řádu je právník při výkonu své praxe povinen vykonávat jemu svěřené úkoly čestně a pečlivě a ve všech záležitostech dodržovat profesní etiku. Požadavky profesní etiky nejsou podrobněji stanoveny ani v občanském soudním řádu, ani ve stanovách Německé advokátní komory. (Král 2004:199)

Pravidla upravující tuto problematiku byla vypracována v rámci Komory a byla vyhlášena v usneseních Rady a Kárné komise advokátní komory v Německu. Na svém výročním plenárním zasedání v roce 1967 požadoval sněm delegátů advokátní komory, aby Rada navrhla písemná pravidla o profesní etice. V důsledku toho se tedy Rada poté, co byl návrh těchto pravidel posouzen na členské schůzi Komory a předložen ke

stanovisku místním pobočkám advokátní komory a její Kárné komisi, rozhodla přijmout pravidla, která mají po určitých změnách a doplňcích s komentářem níže uvedené znění. (Král 2004:199)

„Tato pravidla představují především pouhou kodifikaci pravidel, která byla až dosud uplatňována a v praxi prosazována v postupech Rady a Kárné komise. Jak je patrné z názvu, účelem pravidel je poskytnout členům Komory vodítko. Není možné vypracovat písemná ustanovení pro všechny rozličné okolnosti a otázky, které mohou v právnické praxi vyvstat. Pravidla rozhodně nejsou vyčerpávající a neměla by být vykládána v tom smyslu, že cokoliv co není výslovně zakázáno, je povoleno.“ (Král 2004:200). Na druhé straně tato pravidla neznamenají, že jakákoliv odchylka od jejich ustanovení musí nutně vest k disciplinárním sankcím. Toto je otázka, kterou je nutno posoudit ve světle okolnosti každého jednotlivého případu. (Král 2004:200)

11.5 Postavení Německé spolkové advokátní komory v občanském sektoru

V Německu je občanský sektor spíše označován pojmem třetí sektor a mnohdy je nazýván „Gemeinwirtschaft“, což dokládají i autoři Zimmer, Lauth, Merke a Ulli, kteří používají označení třetí sektor (das dritte Sektor) nebo ponechávají anglickou podobu „Nonprofit-Sektor“ (Zimmer 2000) (Lauth – Merkel 1997:16), (Ulli 1998: 238).

Německo se zapojilo do srovnávacího projektu Johns Hopkins University z USA již v první fázi. Tento výzkum byl pro občanský sektor v Německu velice významný a od zveřejnění výsledků začala většina autorů používat stejné rozdělení občanského sektoru jako je v tomto projektu. Při tvorbě projektu se muselo vycházet ze Salomonovi definice (viz kapitola 1.2) , a do projektu byly zahrnuty tyto subjekty občanského sektoru v Německu:

„Spolky (Vereine), nadace (Stiftungen), zařízení, které se starají o obecné blaho(Einrichtungen der freien Wohlfahrtspflege), nestátní nemocnice nemocniční zařízení(Krankenhauser und Gesundheitseinrichtungen in freier Trägerschaft), obecně prospěšné společnosti s ručeným omezením a jim podobné společnosti(gemeinnützige GmbHs und ähnliche Gesellschaftsformen), hospodářské a profesní spolky (Wirtschafts und berufsverbände), odbory

(Gewerkschaften), Organizace spotřebitelů (Verbrachsorganisationen), svépomocné skupiny (Selbshilfegruppen), občanské iniciativy (Bürgerinitiativen), skupiny podporující ochranu životního prostředí (Umweltschutzgruppen), občanské sdružení (staatsbürgerliche Vereinungen).“ (Zimmer 2000: 6)

Naprosto stejný výčet organizací občanského sektoru uvádějí ve svých publikacích i Lauth a Ulli. (Lauth – Merkel 1997:18), (Ulli 1998: 238).

Ve výše popsaném výčtu organizací se profesní komory neobjevují, což dokládá Zimmer, když vysvětluje Salamonovu definici a u poslední podmínky definice uvádí: „Ferner kann man zur Mitgliedschaft oder zum Mitmachen in einer Nonprofit-Organization nicht gezwungen werden. Nonprofits sind daher keine Zwangsverbände. Hierdurch unterscheiden sie sich von Kammern und Innungen“. Tedy, že ke členství nebo spolupráci v neziskové organizaci nemůže být nikdo nucen. Neziskovky proto nejsou žádné svazy s nucenou účastí (nucené svazky) a tímto se také odlišují od komor a cechů, z čehož vyplývá, že profesní komory nebyly započteny do výzkumu občanského sektoru v Německu. (Zimmer 2000, 6)

Na webovém portálu Německé spolkové advokátní komory (Die Bundesrechtsanwaltskammer) je organizace popsána jako nezávislá samosprávná organizace „Unabhängigkeit der Anwaltschaft durch Selbstverwaltung“ Není bez povšimnutí, že organizace dále specifikuje tuto samosprávu jako „Selbstverwaltungskörperschaft“ a pojem „körperschaft“ je překládán jednak jako korporace, jeho další významy jsou však také spolek nebo sbor. (<http://www.brak.de> 20.8.2006)

Z výše uvedené literatury se lze proto domnívat, že situace v Německu, ve smyslu postavení profesních komor v občanském sektoru, nebude příliš odlišná od České republiky. Tedy Německá advokátní komora je upravena komorovým zákonem, který jí uděluje stavovskou samosprávu, proto není závislá na státu, není ani organizací ziskového sektoru, jelikož není zřízena za účelem zisku, ale do občanského -v německé terminologii třetího- sektoru není obecně řazena, díky svému povinnému členství, které je v rozporu s výkladem Salomonovi definice. Komora je považována za korporaci, která působí na hranici občanského sektoru. Odlišná je však interpretace Salomonovi definice v českém a německém prostředí občanského sektoru, což do jisté míry

zapříčinilo fakt, že většina autorů profesní komory nepovažují za subjekty občanského sektoru v Německu.

12 Závěr

Cílem mé práce bylo popsat strukturu, role, historický vývoj a právní úpravu Komory a definovat význam postavení České advokátní komory v českém občanském sektoru a tímto poukázat na fakt, že Česká advokátní komora, potažmo profesní komory, v něm mají své jasné postavení a smysl.

V první části jsem detailně rozebírala Salamonovu definici a aplikovala její jednotlivé podmínky na organizaci Komory. Přes jisté pochybnosti o zařazení Komory do českého občanského sektoru je nutné konstatovat, že došlo k potvrzení mé hypotézy a všechny podmínky této definice se dají aplikovat na profesní komory a proto není pochyb o tom, že Česká advokátní komora je součástí občanského sektoru v České republice.

Následná analýza historického vývoje Komory od svých počátků až do současnosti je dalším dokladem toho, že se ze státního sektoru a jeho vlivu zcela vymanila a umožněním stavovské samosprávy se stala organizací občanského sektoru. Převzetí moci v roce 1948 zařadilo Komoru na 40 let opět do sektoru státního, jelikož veškeré dění bylo kontrolováno totalitním režimem a docházelo k jasnému politickému zneužívání této organizace. Avšak vývoj Komory po roce 1989 navázal na tradice předešlého období a Komora se tak díky stavovské samosprávě a svému veřejnoprávnímu poslání udělené státem opět zařadila mezi organizace občanského sektoru.

Jednotlivé organizační rozdělení Komory, její struktura a existence formálního statutu vykazuje vysoký stupeň institucionalizace. Činnost organizace je upravena jednak zákonem o advokacii č. 85/1996 Sb., dále stavovskými předpisy, včetně etických kodexů, které vypovídají o institucionálním oddělení Komory od státní správy. Vyrovnaný finanční rozpočet z předešlých období a nerozdělování zisku mezi vedení Komory je dokladem toho, že organizace není zřízena za účelem tvorby zisku, čímž se zásadním způsobem liší od organizací působících v ziskovém sektoru. Komora je založena za účelem sdružení svých členů, jejichž primárním cílem a posláním je obhajoba lidských práv. Komora je autonomní organizací, která je schopná řídit svou vlastní činnost a není žádným způsobem ovládána zvenčí. V Komoře nalzáme také jistý prvek dobrovolnosti a to v podobě širšího naplnění zásady „ex bono“, tj. tzv. dobré vůle, kdy jde o dobrovolně přijatý závazek advokáta poskytnout bezplatnou právní pomoc osobě,

jenž se nemá možnost s úspěchem domáhat toho, aby jí soud ustanovil právního zástupce.

Všechny tyto výše popsané ukazatelé jsou jasným důkazem toho, že Komora má velký význam pro občanskou společnost, který vychází už z její vlastní podstaty a smyslu existence a to obhajoby lidských práv, která je nezávislá jak na státu tak na subjektech případného sporu. Proto by bylo nanejvýš nezodpovědné a neslučitelné se zásadami občanské společnosti, jí z českého občanského sektoru vyloučit.

Analýzou struktury, jednotlivých právních úprav a popisu činností jednotlivých orgánů Komory v Německu jsem dospěla k závěru, že situace v německém prostředí, ve smyslu postavení profesních komor v občanském sektoru, není v zásadě rozporná s úpravou v České republice. Tedy konkrétně u příkladu Německé advokátní komory, která je také upravena komorovým zákonem, jenž jí uděluje stavovskou samosprávu, proto není závislá na státu, není ani organizací ziskového sektoru, jelikož není zřízena za účelem zisku. Do německého občanského sektoru však není obecně řazena a to díky svému povinnému členství, které je podle výkladu citovaných německých autorů v rozporu s podmínkami Salomonovi definice. Německá spolková advokátní komora je považována za korporaci, což dokládá i samotný popis organizace na webovém portálu, která působí na hranici občanského sektoru, jako její subjekt však považována není.

Význam této práce je také možno shledávat ve snaze zmapovat doposud nikoli preferovaného směru zájmu při poznávání občanského sektoru, a to jak v oblasti teoretického, ale i praktického nazírání této problematiky

Na úplný závěr si dovoluji podotknout, že daná tematika i mnou učiněné závěry mohou iniciovat polemiku i protichůdná stanoviska, což z hlediska dosavadního stavu spíše okrajového zájmu o dané téma je více jak přirozené. V této práci nejsou a ani nemohou být tvrzena žádná nezvratná dogma, spíše jde o kladení otázek a prezentaci určitých odůvodněných odpovědí.

Pokud by se však tato práce stala výraznějším impulzem ke komplexnějšímu studiu touto prací nastíněné otázky, tak by smysl této práce byl naplněn.

13 Literatura

- Čermák, Karel 2001. *Česká advokátní komora*. Praha : Nakladatelství Rego
[w ww.cak.cz](http://www.cak.cz) – 12.1.2006
- Balík, Stanislav 2000. *Advokacie včera a dnes*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk.
- Dusil, Václav 1999. *Československé právo spolkové*. Praha: Aventinum.
- Holloway, Richard 2001. *Using The Civil Society Index*. Canada: Civicus.
<http://www.neziskovky.cz/h/> 23.3.2006
- Polok, Václav 1996. *Neziskové organizace*. Ostrava. AKS
- JUDr. Schnelleová, Ilona 1994. *Advokacie*. Zlín: Živa v.o.s.
- Čepička, Alexej 1949. *Zlidovění soudnictví*. Praha: Ministerstvo informací a osvěty.
- Čermák, Karel 1996. *Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky*. Bulletin advokacie, zvl. číslo listopad 1996: 8-15.
- Květ, Karel 1996. *Advokacie*. Praha: Linde.
- Čermák, Karel 1996. *Profesní komory*. Praha: Centrum liberálních studií.
- Krupka, Václav 2002. *Transformace české ekonomiky a úloha profesních komor*. Bulletin advokacie, číslo leden 2002: 5-6.
- CVNS 2005. *Sociální ekonomika a NNO v ČR*. Praha: Centrum pro výzkum neziskového sektoru pro Nadaci rozvoje občanské společnosti.
- Salamon, L.M., Anheier, H.K. 1997. *Defining the nonprofit sector: A Cross-National Analysis*. Manchester, University Press.
[. http://www.e-cvns.cz/?stranka=zpravy](http://www.e-cvns.cz/?stranka=zpravy) – 10.2.2006
- Vajdová, Tereza 2004. *Zpráva o neziskovém sektoru v ČR*. Praha.
- Rektořík, Jaroslav 2001. *Ekonomika veřejného sektoru*. Brno. Masarykova univerzita v Brně.
- Rektořík, Jaroslav a kolektiv 2000. *Neziskové organizace v ČR, SR a Rakousku*. Brno. Masarykova univerzita v Brně.
- Telec, Ivo 1998. *Spolkové právo*. Praha C.H.Beck.

Salamon, L.M. a kol. 2003. *Global Civil Society. An Overview*. Baltimore: The Johns Hopkins University.

Malach, Antonín a kolektiv. 2002. *Samosprávné podnikatelské instituce*. Brno:Masarykova univerzita v Brně.

Král, Václav 2004.*Advokát v EU*.Plzeň:Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o.

Dohnalová, Marie 2004.*Antropologie občanské společnosti*.Brno:Nakladatelství CERM.

Potůček, Martin 1997:*Nejen trh:Role trhu, státu a občanského sektoru v proměnách české společnosti*.Praha:Slon.

Frič, Pavol 2001. *Neziskový sektor v České republice*.Praha. Eurolex Bohemia.

Dohnalová, Marie – Anderle, Petr, *Občanský sektor:Úvahy a souvislosti*. Moravský Beroun:Univerzita Karlova-Fakulta humanitních studií.

Hamemíková, Bojka 2000. *Financování ve veřejném a neziskovém nestátním sektoru*. Praha:Eurolex Bohemia.

Strečková , Yvonne 1998.*Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Praha:Computer Press.

Ondrušek, Dušan 2000:*Čítanka pre pokročilé neziskové orgainzácie*. Bratislava:Centrum prevencie a riešenia konfliktov.

Bútora, Martin 1998:Tretí sektor vo svete a u nás. In:Ondrušek, Dušan, Čítanka pre neziskové organizácie. Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov.

Škarabelová, Simona a kolektiv 2005.*Definice neziskového sektoru*. Brno:Centrum pro výzkum neziskového sektoru.

Hunčová, Magdalena 2005. In:Škarabelová, Simona a kolektiv 2005.*Definice neziskového sektoru*. Brno:Centrum pro výzkum neziskového sektoru.

Rektořík, Jaroslav. a kol. *Organizace neziskového sektoru*. Základy ekonomiky, teorie a řízení. Praha, Ekopress 2001.

Kober, Jan 1994. *Advokacie v českých zemích v létech 1848-1994*. Praha:Česká advokátní komora

Zimmer, Annette 2000. Der deutsche Nonprofit-Sektor im gesellschaftlichen Wandel : zu ausgewählten Ergebnissen der deutschen Teilstudie des international vergleichenden Johns-Hopkins-Projektes.Münster

Lauth, Hans- Merkel, Joachim. 1997:Zivilgesellschaft und Transformation. Ein Diskussionsbeitrag in revisionistischer Absicht. In: Forschungsjournal Neue Sociale Bewegungen, s.12-34

Ulli, Arnold 1998. Typologie sozialwirtschaftlicher Organisationen. In: Mealicke, Bernd: Lehrbuch der Sozialwirtschaft, Baden-Baden, s. 235-246

Zimmer, Annette 2000. The Third Sector in Germany. Münster

<http://www.brak.de/seiten/01.php> 20.8.2006

Česká advokátní komora 2006. „Rozpočet České advokátní komory“. Věstník české advokátní komory, ročník 1/2006, str.2-4

Zákon o advokacii č. 85/1996 Sb, v platném znění

<http://www.ngo-eu.cz> – 20.6.2006

14 O autorovi

Lenka Bláhová (3.5.1981, Kolín) vystudovala obor Jazyková a sociokulturní studia na Fakultě humanitních studií Univerzity Pardubice v roce 2003. Od roku 2004 studuje na Katedře oboru Občanský sektor Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

15 Slovník důležitých jmen a pojmů

Advokátní komora je jednou z profesních komor , zřízených zákonem č. 85/1995 Sb ,která zajišťuje občanům demokratického státu ochranu individuálních lidských práv jednotlivce.

Anheir Helmut K, politolog a sociolog, zakladatel Centre for Civil Society na London School od Economics a jeho ředitel v letech 1998-2002.Je jedním ze zakladatelů vědního oboru občanský sektor a podílí se na mnoha výzkumech v této oblasti.

Korporace jsou organizace osob téhož společenského stavu, zaměstnání nebo oboru. Často spolupracují se státem nebo významně ovlivňují státní politiku a přebírají politickou odpovědnost.

Lidská práva se definují jako práva, která vyplývají z lidské přirozenosti a jsou určeny všem bez rozdílu věku, pohlaví, náboženství a sociálnímu postavení. V České republice je základním dokumentem na ochranu lidských práv Listina základních práv a svobod z roku 1991, stát však musí respektovat také mezinárodní právo upravující ochranu lidských práv a to např. Všeobecnou deklaraci lidských práv

OSN z roku 1948 a Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950.

Občanská společnost - tento termín (poprvé se začal objevovat v 18. století) ve společenských vědách vysvětlován jako sféra společenské autonomní samoorganizace, která se nachází mezi státem, trhem a společností.

Občanský sektor (třetí sektor, neziskový sektor) představuje prostor mezi trhem a státem, jehož subjekty tvoří institucionalizované, neziskové, nestátní a dobrovolnické organizace.

Profesní komora je jedním ze subjektů občanského sektoru a je to samosprávná veřejnoprávní korporace profesního charakteru, která je upravena speciálním zákonem.

Veřejné statky představují zboží či služby, které nemohou být poskytovány soukromými firmami na trhu.

Stavovská samospráva je zvláštním druhem členské samosprávy stavovské organizace, do níž stát nesmí nijak zasahovat, neboť mu to zakazuje ústavní princip.

16 Rejstřík

advokátní komory, 15

Die Bundesrechtsanwaltskammer, 65

etický kodex, 41

Ministerstvo spravedlnosti, 37

Neziskové organizace, 10

občanský sektor, 10

stavovské samosprávě, 30

strukturálně -operacionální definice,, 11

veřejnoprávních korporací, 50